

JULIOL 2002 - ANY XIX - NÚM 89

Llum d'Oli

P O R R E R E S

Damià Duran Jaume, Josep Miró Nicolau, Joan Rosselló Lliteras,
Maria Barceló Crespí, Cristòfol Veny Melià, Joan Melià Garí,
Miquel Gayà Sitjar, Joan Julià Sastre, Sebastià Melià Mora,
Joan Vidal Nicolau, Joan Mesquida Ferrando,
Joan Sorell Juan, Jaume Martorell Cerdà,
Joan Barceló Bauçà

**PREGONERS
PORRERENCS**

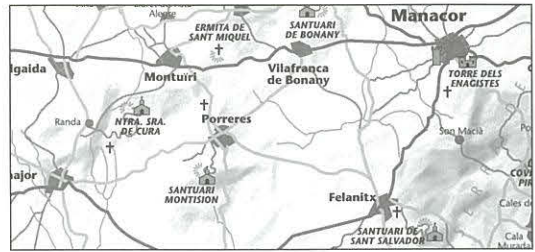
Activitats de l'Agrupació..... 4

Llengua i integració..... 26

Informació Local..... 8

Informació comarcal..... 29

Còmic can Miraprim..... 15

D'interès social..... 30

Cultura Popular..... 19

Opinió..... 33

Notes Històriques..... 22

Esports..... 37

Llum d'Oli

Juliol de 2002 - Nº 89
Dipòsit Legal PM 76/1979

Edita:
Agrupació Cultural de Porreres
Carrer Almoïna, 67-1r.
Tel/Fax 971 64 71 86

Coordina:
Joana Mora i Cerdà

Consell de Redacció:
Gaspar Barceló i Barceló
Antoni Gornals i Mesquida
Joana Maria Julià i Mora
Vicenç Mari i Sastre
Catalina Oliver i Riera

Col·laboradors/es:
Aires de Monti-sion
Germanes Barceló-Crespí
Joan Barceló i Bauçà
Maria Barceló i Crespí
Cosme Bonet i Bonet
Damià Duran
Estol Porrerenc
Francisca Garí
GEP
Angela Guerrero
Pep Mas
Felip Munar i Munar
Tòfol Noguera
Francesc Novella
Rafel Picornell Manresa
Nanda Ramon Tous
Gabriel Roig Bauçà
Francisca Sampol Sabater
Marcel Sastre i Llodrà
Joan Servera Nadal
Joan Sorell Adrover
Margalida Vidal Barceló
Bàrbara Xamena

Portada
Foto: Alguns pregoners porrerencs
Arxiu de l'Agrupació Cultural

Fotografies
Fotos Vidal
Joana Ma. Julià
Vicenç Mari
Peter

Imprimeix
Gràfiques LLOPIS, S.A.
Tel. 971 58 04 89
e-mail: grafilllopis@teleline.es

*Els articles publicats reflecteixen
únicament l'opinió dels seus autors.
Adreça electrònica: llumdoli@terra.es
llumdoli@eresmas.com*

*Amb el
suport de*

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General de Política Lingüística

DE PREGONS I PREGONERS

Els anys no han arraconat un dels mitjans més ancestrals de la comunicació humana: el pregó. Avui ja no els fa el saig anunciant-los en veu alta pels carrers seguint un itinerari establert. El saig, -sempre "*de part del senyor batle...es fa sebre...*"- tant podia transmetre la pèrdua d'algun objecte com un ban oficial. La vida moderna els ha convertit en un acte cultural i en un element imprescindible per obrir les festes.

Porreres, des de l'any 1976, quan Jaume Oliver Oliver va fer el primer, disposa d'una bona col·lecció de pregons publicats que amb el temps han esdevengut d'alt interès cultural, en tots els sentits. Ja des de la pre-democràcia, tots els consistoris l'han sabut mantenir i, sense fallar, se'n ve editant un cada any. Això ha proporcionat un important llegat del qual avui en podem estar ben orgullosos.

Fins ara són 26 els pregoners que han lloat en públic els fets, virtuts i qualitats dels porrerencs i la seva vila. De tots aquests, entre els quals només hi ha una dona, 11 han estat escrits per persones nascudes a Porreres, 10 per externs i 5 per descendents de Porreres. Tots, en major o menor mesura i rigor, han aportat aspectes i informacions molt interessants.

Des de la riquesa cultural, els pregoners de Sant Roc fan una crida cada any per la conservació de les arrels, el patrimoni i les tradicions fent-les compatibles amb la vida moderna. El nostre idioma parlat correctament, els nostres paisatges, festes, cultura, història, etc. tenen en els pregons un evident punt de referència.

La responsabilitat assumida al llarg de tots aquests anys per l'Ajuntament creim que ha estat molt encertada.

ACTIVITATS DE L'AGRUPACIÓ CULTURAL

MAIG

X Cicle de Lliçons:

Importància de l'alimentació a la muntanya.

Dia 25 de maig el metge especialista en educació física i esports **Antoni Aguiló**

ens va parlar sobre els tipus d'aliments que s'han de preparar a l'hora de fer un esport de muntanya, en concret quan es va d'excursió per la muntanya de Mallorca i també quan es realitza un viatge d'aventura per indrets muntanyencs de més altura.

JUNY

X Cicle de Lliçons:

Comerç Just. Una altra manera de ser solidaris.

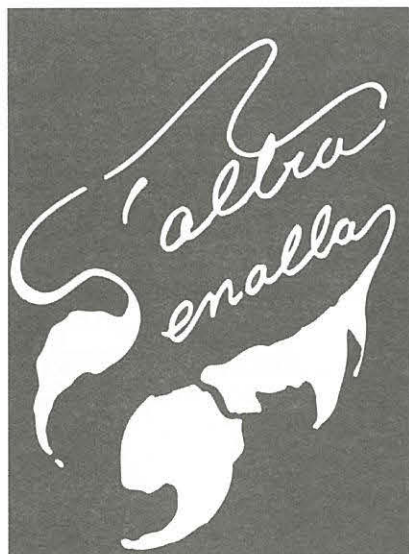
Dia 8 de juny es va dur a terme la darrera lliçó del X Cicle. Petra Munar, membre de l'Associació *S'Altra Senalla* de Manacor va explicar al públic assistent els objectius i les activitats de dita associació relacionades amb el comerç just i solidari.

S'Altra Senalla és l'Associació de Tendes Solidaris que neix l'any 1994 a Palma, amb la intenció de difondre i fer possible la pràctica del Comerç Just a les Illes Balears.

Amb el temps l'activitat s'ha estès també a Manacor, Maó, Ciutadella, Inca i Alaior.

Des d'aquests punts de venda s'organitza l'activitat comercial i les tasques de informació i sensibilització.

La nostra condició de consumidors ens permet dir no a l'explotació i contribuir a establir unes relacions comercials més equitatives.

COM CANVIAR EL MÓN

ANANT DE COM-PRES

Les relacions comercials són unes de les causes de les grans desigualtats entre SUD i NORD.

Les empreses multinacionals paguen preus molt baixos als treballadors i als

productors de matèries primeres d'Àsia, Àfrica i Amèrica Llatina.

El NORD marca les regles del joc (competitivitat i màxim benefici a qualsevol preu) a costa d'un SUD de cada vegada més empobrit.

La xarxa de **COMERÇ JUST** és un instrument per a canviar aquesta situa-

ció d'injustícia. Establint uns canals equitatius de distribució i comercialització dels productes d'alimentació, tèxtil i d'artesanía elaborats per grups de treballadors organitzats de les comunitats més pobres dels Països del Sud.

La xerrada va ser completada amb un vídeo on es va poder comprovar i constatar el que s'havia parlat al llarg de la lliçó. A

més es va poder comprar, a una petita paradeta muntada allà mateix, productes d'alimentació, tèxtils i d'artesanía elaborats per treballadors de les comunitats més pobres dels Països del Sud.

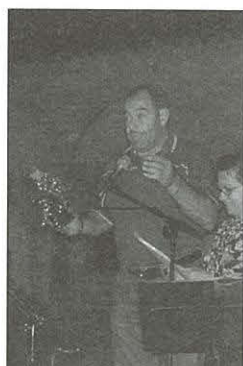

SOPAR CLOENDA DEL X CICLE DE LLIÇONS

Dia 29 de Juny va tenir lloc a la Clastra de Montision el sopar-cloenda del X Cicle de Lliçons. En el transcurs del

sopar es va fer memòria d'aquests 10 anys de Lliçons a l'Agrupació, sumant un centenar, les persones que han participat als diferents cicles. Per aquest motiu s'ha editat un tríptic amb el suport de la Direcció General de Política Lingüística, on es recull els títols de

totes les lliçons que s'han fet al llarg d'aquests deu anys i els noms de les persones que hi ha participat. També es va lliurar un petit detall als conferenciants d'enguany. Animaren la vetllada els músics Pep Àlba i Tomeu Matamalas.

ACTIVITATS GEPERUDES

Acampada a la mola de l'Esclop

Els dies 1 i 2 de juny anàrem d'acampada a la mola de l'Esclop. Fôrem un grupet reduït, que partírem el dissabte als voltants de les 4 de l'horabaixa cap a Estellencs, fins a arribar al mirador i al restaurant del Grau, d'on començà el nostre itinerari. A uns cent

metres direcció a Andratx trobàrem a l'esquerra un portell amb unes barres de ferro i ens hi encaminàrem. La pujada es va fer un poc feixuga, ja que en uns 3 km pujàrem un desnivell d'uns 586 metres i a causa de les pluges el càrritx havia crescut molt i el camí a vegades es feia difícil de seguir. Arribàrem a la font del Quer on hi férem la corresponent "fumadeta", a l'ombra dels oms. Seguïrem pujant i arribàrem al coll de l'Esclop on cercàrem un redol més adequat per passar la nit i seguïrem cap al cim de la mola

on hi ha un vèrtex geodèsic i, un poc més lluny, les runes de la caseta d'en Francesc Aragó. D'aquí dalt, a uns 926 metres d'altura, tinguérem una posta de sol esplèndida, amb sa Dragonera i el seu cim, na Popis, per un costat i per l'altre el Galatzó (1.026 m).

La vetllada fou entretinguda, amb un cel ben estrellat, els avions passant per damunt i els "clins-clons" dels picarols de les ovelles pasturant pels voltants.

Al matí, després d'un bon berenar, reemprenguérem la marxa, deixàrem a

l'esquerra el camí de pujada i ens dirigírem cap a la mola de la penya Blanca, trobant a la dreta les runes d'una caseta i una era de batre. Ens ficàrem dins un pinar fins arribar al coll de sa coma d'en Vidal, seguírem davallant fins arribar a una bifurcació on podíem anar cap al Galatzó o davallar cap al pas des Cossi. Aquí ens plantejàrem si pujar al Galatzó o tirar cap avall. Com que feia molt de sol triàrem la segona opció i acabàrem banyant-nos al Port d'Estellencs.

CALÓ DES MARMOL

En el mes de juny el GEP programà una diada de neteja al Caló des Marmol, ja que un company nostre que hi havia anat abans, ens ho va proposar. Ens posàrem en contacte amb el nostre

company en Toni Noguera *Ferrerico* i la seva esposa na Maria Serra, per tal de facilitar-nos l'accés per dins la finca del Rafal des Porcs.

Ens juntàrem una dotzena de voluntaris i partírem disposats a fer la tasca encomanada. Després d'omplir totes quantes bosses duiem, ens remullàrem una bona estona. De tornada en Toni ens mostrà, de passada, les cases i dependències de la finca.

LLUNA PLENA AL TOMIR

Els dies 27 i 28 de juliol, aprofitant el ple de la lluna, anàrem a acampar en el puig Tomir. Partírem de la vila, damunt les 6 de l'horabaixa, arribàrem al Coll de sa Batalla i deixàrem els cotxes a la urbanització des Guix i ens encaminàrem cap al Coll Pelat, seguint les postes del "GR", entràrem dins l'alzinar del

PAPERERIA ALMOINA

Llibreria - Fotocòpies - Objectes de regal

C/. Almoina, 10 • Tel. 971 16 80 19

Bosc Gran fins arribar al Coll des Pedragaret, al costat l'embotelladora. Aquí començà la pujada per un caminó de cabra. A mesura que anàrem pujant trobàrem un parell de rossegues i començàrem a veure el puig Roig i el Caragoler de Femenia. Més amunt i per ponent apareixien el Masanella i el de n'Ali. Arribàrem al cim devers les 10 i ens hi estiguèrem una estoneta ja que feia bastant de vent, davallàrem a les cases de neu on ens preparàrem per passar la nit, sopàrem, xerràrem una estona i vérem passar un grapat d'estels. La vista tant de nit com de dia és preciosa.

El dematí, amb la sortida del sol, la gent començà a despertar-se, preparàrem el berenar i recollírem els trastos que tení-

em escampats per reemprendre el camí de tornada. Uns decidírem cap a la vila

i els altres decidiren anar a banyar-se.

Gràcies a les herbes dolces, la nit fou més entretinguda.

PROPERES ACTIVITATS

Dia 13 d'agost.- **Presentació del vídeo *Els nins del Sàbara*.** Col·loqui sobre el tema. Sala de Plens . A les 19'45 hores.

Dia 14 d'agost .- **Espectacle músico-poètic *A doble espai*.** Homenatge a Miquel Àngel Riera i a Damià Huguet .Pati parroquial . A les 21 hores.

Dia 1 de setembre.- **Travessa del Torrent de Pareis.**

Ca Fondda Cafè

PORRERES - tlf. 971 64 73 16

BIBLIOPISCINA: BIBLIOTECA A LA PISCINA

Gabriel Roig i Bauçà

De la mateixa manera que l'any passat,enguany s'ha tornat a posar en marxa una de les activitats més divertides de la biblioteca: La Bibliopiscina!

Aquesta activitat consisteix en el trasllat de les principals novetats editorials a les dependències de la piscina municipal. Els usuaris poden trobar a la piscina llibres per a qualsevol edat i prestar-ne fins a un màxim de tres exemplars; basta tenir el carnet d'usuari de la biblioteca de Porreres.

Amb aquesta activitat es pretén fer arribar els llibres a una de les principals zones d'oci i incentivar la lectura a totes les edats. Els usuaris, fonamental-

ment joves, poden combinar el plaer de banyar-se amb la possibilitat de lle-

gir un conte, començar una novel·la o simplement llegir una revista.

25è ANIVERSARI DEL PSM

Dissabte dia 9 de març a ses Païsses de Montsió es reüniren un centenar de persones de Porreres per commemorar el 25è aniversari de la fundació del PSM/EN. Actes semblants s'han anat celebrant a totes les agrupacions locals dels diferents pobles.

Conduïren i animaren l'acte en Joan Barceló i na Joana Mora que saludaren a tots els assistents i van retre un senzill i divertit homenatge a totes aquelles persones que durant aquests 25 anys han participat i recolzat la candidatura del PSM.

Es varen anomenar i obsequiar amb un detall, realitzat pel mestre artesà Gabriel Cortès, totes aquelles persones que havien participat a les llistes del PSM/EN de Porreres.

Cal destacar una nombrosa assistència dels joves del PSM/EN de Porreres.

També hi assistiren el Conseller d'Agricultura i Pesca, Mateu Morro, la Directora General d'Ordenació i Innovació de la Conselleria d'Educació i Cultura, Catalina Bover, el batle de Vilafranca, Jaume Sansó, el Secretari d'Organització del partit Joan Antoni Sales, entre d'altres regidors, militats i simpatitzants del partit.

Per començar l'acte es va passar un vídeo dels 25 anys del partit i després de sopar, els reconeixement i entrega d'obsequis, passaren a les intervencions dels joves presentant el seu programa i els parlaments dels representants del partit; per acabar es mostraren simpàtiques imatges en diapositives i filmacions de les diferents candidatures locals.

Va ser molt emotiu quan es va recordar al company Gregori Barceló Márquez que va formar part de totes les candidatures fins que malauradament ens va

deixar. En representació seva va assistir la seva germana Laura, la qual va recollir tots els obsequis.

PLUVIOMETRIA

Germanes Barceló-Crespí

JUNY 2002

Dia 06	19'1	litres/m2
Dia 07	11	litres/m2
Dia 08	0'6	litres/m2
Total	30'7	litres m2

JULIOL 2002

Dia 02	8'5	litres/m2
Dia 13	32'7	litres/m2
Dia 29	0'3	litres/m2
Dia 31	3'7	litres/m2
Total	45'2	litres m2

S'ESTOL PORRERENC A CIUTADELLA

S'Estol

El primer cap de setmana de juny, els membres de s'Estol Porrerenc acompanyats d'alguns familiars i amics anàrem a Menorca, convidats per l'agrupació de ball Sant Isidre de Ciutadella.

La majoria partiren el divendres hora-baixa amb el vaixell des del Port d'Alcúdia, la resta dissabte ben de matí amb l'avió. Tots tornàrem amb el vaixell excepte alguns —que són de terra endins i tenen por de l'aigua— que tornaren amb avió. La meteorologia, fantàstica, ningú es va marejar, tot i que cal dir que alguns feren ús de les famoses biodramines (*"val més sa qui guarda que sa qui cura"*).

En arribar allà ens trobàrem amb una gent que ens acolliren, més bé impossible. L'estada en un hotel cèntric de Ciutadella, i ells se'n cuidaren de tot el nostre "manteniment", torrada, paella i bufet divers que prepararen ells mateixos. Ens passejaren per Ciutadella, mostrant-nos i explicant-nos cada un dels racons més hermosos i interessants de la seva vila.

La ballada, que aquesta era l'"excusa" de la convidada va anar molt bé. En primer lloc, ens feren una recepció a l'Ajuntament de Ciutadella on la segona tinent batllessa i un regidor ens donaren la benvinguda i una carta d'agraïment junt a un obsequi. La directiva de s'Estol també havia pensat amb aquest detall i els obsequiaren amb lot de productes porrerencs que ells acceptaren amb satisfacció. A més, ens permeteren el privilegi de poder visitar tot l'ajuntament, un edifici emblemàtic i molt hermós. Des del terrat, poguérem veure Mallorca amb una claretat que ens sorprengué. També ens varen dir: "aquí és

casa vostra"; alguns s'ho prengueren tan a cor que pensaren en la possibilitat de romandre a l'ajuntament per Sant Joan, no sé com anirà això!. Després, sonàrem, cantàrem i ballàrem a sa Plaça des Pins, hi havia molta gent, ens aplaudiren tant a nosaltres com als de l'agrupació de ball Sant Isidre. És a dir, la mostra fou exitosa.

El diumenge, amb el "correu" —com diuen ells a l'autocar— ens dugueren a visitar altres indrets de l'illa de Menorca, sa Naveta des Tudons, el Toro, cala en Fornells... Després de dinar, intercanviàrem balls i música entre les dues agrupacions, ens ensenyàrem punts de ball mútuament, per cert, diuen els balladors que el ball menorquí no és gens senzill malgrat ho pareixi.

Més tard, arribà l'hora de l'acomiadament, ens acompanyaren fins al darrer moment, estaren al moll fins que el vaixell es va allunyar tant que ens perdérem de vista. Nosaltres des de dins el vaixell fèrem molt de guirigall i ells des de damunt el moll ens contestaven. Fou molt emocionant, un tant nostàlgic.

Sense cap dubte el millor de la sortida foren les rialles, la festa i l'acollida d'una gent encantadora a la qual esperam amb els braços oberts per sa Fira. Arribàrem a la vila més enllà de mitjanit, estàvem ben cansats però... havia valgut la pena!

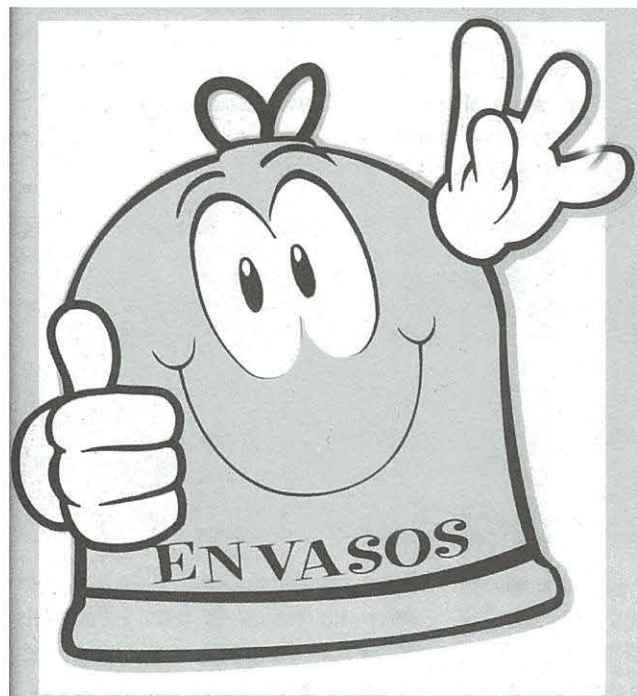
ESTANC CA NA JAUME

Tabac - articles de regal
papereria - llibres
i tota classe de revistes
i diaris

Carrer Sant Roc, núm. 2
PORRERES

PORRERES JA DISPOSA D'UN NOU CONTENIDOR: EL CONTENIDOR GROC

Arru de quasi tots els pobles de Mallorca i de Les Illes ja es poden veure els nous contenidors Grocs.

El contenidor groc serveix per dipositar envasos (de plàstic i metàl·lic), les bosses de plàstic de botigues i supermercats. Tot i que la majoria d'envasos són de plàstic, hem de recordar que no tots els plàstics han d'anar aquest contenidor (per exemple: joguines i cadires de plàstic), només els envasos. I millor si prèviament els hem netejat.

No hem de llançar-hi envasos que hagin contingut substàncies perilloses, tal com pintures i dissolvents o olis de motor.

D'aquesta manera aquests envasos podran ser reciclats i col·laborarem a fer futur.

CONSELLS PER REDUIR LA QUANTITAT DE RESIDUS

- Limita l'ús de les bosses de plàstic dels comerços. Ja hi ha molts de comerços que fan servir bosses de paper. També pots dur la senalla que l'Ajuntament va regalar no fa massa.
- Tria els envasos retornables, reciclables o aquells que puguis reutilitzar.
- És millor comprar productes en envasos de vidre que no de plàstic.
- És millor donar el que ja no et serveix que llençar-ho als fems (roba, mobles...). Hi ha moltes institucions a les quals pots telefonar i t'ho recullen a domicili.
- Rebutja els productes amb embolcalls i embalatges innecessaris, com són les safates de porexpan, els plàstics...
- Utilitza productes recarregables o reutilitzables, bateries, bolígrafs, encenadors.
- Segur que se t'ocorren altres formes de reduir els residus, posa-les en marxa.

Estanc Can Poo

Segells de goma. Tota casta d'impresos d'impremta.
Havans gravats per a festes.
Llibres de text. Revistes. Articles de papereria.
Juguets. Perfumeria. Articles de regal

Avinguda Bisbe Campins, 12. • Porreres.
Tels. 971 64 70 24 - 971 64 78 70

PUB RESQUILLS ES TRUI DE PORRERES

C/ Pou Florit, 14 - PORRERES

QUE ÉS L'ESCLEROSI MÚLTIPLE I PER QUÈ SE CELEBRA EL MULLA'T?

Francisca Sampol Sabater

-És la **malaltia neurològica més freqüent** entre joves adults.

- A Mallorca es calcula que hi ha més de **400 malalts** (una prevalència de 60 per cada 100.000 habitants).

- **ESCLEROSI** vol dir enduriment, i fa referència a les **plaques o lesions** que es produeixen en el cervell i la medul·la espinal.

- Es diu **MÚLTIPLE** perquè es lesiona en **distints punts** la capa de mielina que protegeix les fibres nervioses del Sistema Nerviós Central.

- La pèrdua de mielina provoca la interrupció de la transmissió nerviosa i **es veuen afectades moltes funcions corporals**.

- Encara es **desconeix la causa** de la malaltia.

- L'esclerosi múltiple **no és hereditària ni tampoc contagiosa**.

- Es **diagnostica** entre els 20 i els 40 anys.

- **No hi ha medicaments per curar-la**, encara que si hi ha un tractament per modificar el curs de la malaltia.

- Afecta el **dobte de dones** que d'homes.

- **Cada 8 hores** es diagnostica un nou cas al nostre país.

La nostra voluntat és la d'ajudar als malalts d'esclerosi múltiple i a les seves famílies a millorar la seva qualitat de vida. No podem carregar amb el sofriment d'una altra persona, cada un de nosaltres porta el seu, però si podem ajudar aportant la nostra comprensió i la solidaritat que tota persona que pateix necessita.

Per això abans és necessari estar informat: no ens podem solidaritzar amb el que no coneixem, i aquest és l'objectiu de la campanya: informar sobre la realitat de la malaltia a l'hora que mostren un

camí des del que es pot ajudar, nedant a favor dels afectats d'esclerosi múltiple.

És una gran satisfacció per nosaltres veure com cada any més gent se "mulla" per l'esclerosi múltiple i això és possible gràcies a l'esforç de tots els que ens ajuden en l'organització d'aquesta campanya. Per això sempre vos estarem agraïts.

(aquesta nota ha estat enviada a tots els municipis que han col·laborat amb el Mulla't des de l'Associació Balear d'Esclerosi Múltiple).

Aquest any a Porreres hi participaren 95 nedadors, nedant un total de 78.750 metres i es recolliren 1242'87 euros.

Per acabar vull agrair el Gran Suport que rebem de part de tot el nostre meravellós poble que és PORRERES, i part damunt de tot a les nostres famílies i amics que són els que viuen de més a prop la nostra situació.

Gràcies per fer-nos costat !

INAUGURACIÓ DE L'ESCOLETA D'INFANTS "ELS ROPITS"

Bàrbara Xamena - Francisca Garí - Àngela Guerrero

Dia 2 de setembre, els Ropits estenen les seves ales i ens avisen de l'arribada d'una nova Escoleta pels nins i nines del nostre poble.

Els vostres fills i filles podran gaudir de tots els serveis, i els pares de les comoditats que oferim. Aquest local a on hem estat treballant amb tanta il·lusió pel bé del futur del poble, està constituït per tres aules: una pels nadons, una pels nins i nines que tinguin entre 1 i 2 anys, i l'altre pels nins i nines que tinguin entre 2 i 3 anys, amb un bon

servei de menjador i 75m2 de pati exterior i interior pels dies que el sol no brilli amb massa força i els núvols comencin a plorar.

Els nins i nines estaran en tot moment amb personal especialitzat i una hora a la setmana tendran a la seva disposició un professor de música i una psicòloga. A més, a l'Escoleta també hi haurà sessions de psicomotricitat. També s'ofereix el servei d'acompanyament a l'escola per aquells nins i nines que així ho requereixin ja que el nostre horari ho permet.

L'Escoleta tindrà les portes obertes de les **7'00 h. del matí fins a les 19'30 h. del capvespre**. Però, de moment la **inauguració tindrà lloc dia 16 d'agost a partir de les 17'00 h. al carrer de'n Cerdà nº 142** perquè pogueu venir-hi tots

... i és que quan els vostres ropits obrin les ales, nosaltres els ensenyarem a volar ...

**VOS HI ESPERAM
A TOTS!!!**

IX Mostra Folklòrica

Festes 2002
Sant Roc PORRERES

11 d'agost a les 21.30 h
al Lloc Sagrat

Amb l'actuació de les agrupacions:

- Raïces taustanas
Tauste Saragossa.
- Aires des Pla de Marratxí
- Aires de Monti-sion

HO ORGANITZA:

CERCAVILES

Dels grups pel carrer Sta. Creu i l'avinguda Bisbe Campins, fins al Lloc Sagrat acompanyats per una colla de xeremiers

HI COL·LABOREN:

Ajuntament de Porreres

VIBRATS PORRERES, S.A.

CEINCO
Centre Informàtic Comptable
Servei Gestió Administrativa

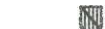

MORA & ROSSELLO
VIBRATS DE FORMIGÓ

Palerm

"SA
NOS
TRA"

CAIXA DE BALEARS
BANCA MARCH

GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Conselleria de Presidència
Direcció General de Relacions Institucionals

BAR CA'N MIQUEL

Excavacions

Gabriel Gayà Morlà, S.L.

CANTERA GRAVILLA
SON AMAT.

Construccions i Reformes
BARGAR PORRERES. S.L.

C/ Des Garrover, 17
07260 Porreres

Tel. 971 64 72 12
Mòbil: 649 707 397

ENGUANY JA ÉS LA IX MOSTRA FOLKLÒRICA

Aires de Monti-sion

Una vegada més, i per novè any consecutiu, el grup Aires de Monti-sion torna a preparar la Mostra de ball dintre dels actes de les Festes de Sant Roc 2002. enguany els grups convidats són Aires del Pla de Marratxí i Raïces Taustanas, de Saragossa. Aquest grup de Saragossa serà el grup amb el que l'any que vé es farà l'intercanvi i estaràn amb nosaltres del 9 a 12 d'agost. Com cada any el grup convidat que ve de fora estarà allotjat a Monti-sion i entre tots intentarem fer-los passar una bona estada al nostre poble. Bones Festes de Sant Roc a tots.

**Llorenç
Cerdà
Mora**

Carrer Major, 75 - 2.º A
Tel./ Fax 64 79 11
07260 PORRERES
MALLORCA

Venda de Bolets

PORRERES, POBLE ACOLLIDOR

Enguanys estuegen a Porreres quatre infants del poble saharauí que procedeixen dels campaments de refugiats de Tindouf, quatre famílies solidàries els han acollit perquè puguin gaudir d'unes vacances en pau; l'Ajuntament de la vila s'ha posat a la disposició d'aquestes famílies a fi que l'estada d'aquests infants sigui profitosa i agradable.

La finalitat d'aquest acolliment és que aquests infants puguin gaudir d'una temperatura més idònia, fugint dels insuportables 50 graus que tenen a l'estiu, rebre una alimentació de productes frescos que escassegen al desert, amb l'aportació vitamínica i proteínica que necessita qualsevol infant quan creix i seguir un pla de reconeixements mèdics a fi de detectar possibles malalties o anomalies i millorar la salut i el benestar.

A més les famílies acollidores, voluntàriament, tenen la possibilitat d'enviar al Sàhara una sèrie de materials que a nosaltres ens sobren i allà escassegen i alhora podran tenir un seguiment d'aquests infants i de la circumstància que els hi ha tocat viure, aportant un granet d'arena per ajudar a millorar i resoldre la seva situació.

Aquests infants marxaran al seu país la primera quinzena de setembre i l'Associació d'Amics del Poble Saharauí aprofitarà el retorn per enviar materials que els hi siguin útils i necessaris, per això si algú vol col·laborar podeu fer els vostres donatius a l'Ajuntament de Porreres fins dia 5 de setembre.

Llistat de material que es pot aportar:

- Doblers
- Material escolar excloent llibres de text

- Llinternes
- Encenedors de xispa per a la cuina
- Medicaments bàsics (el que normalment conté una farmaciola)
- Material de cuina (ganivets, forqueteres, culleres)
- Olla a pressió
- Agulles, fil i agulles engafadores
- Llet en pols
- Llet per a nadó
- Gel

Foto VIDAL

Porreres

FOTOGRAFIES D'ESTUDI
REPORTATGES DE NOCES, BATEJOS, COMUNIONS
AMPLIACIONS I REPRODUCCIONS

CAFÈ NOU

Tapes i Berenars

els dilluns feiners TANCAT

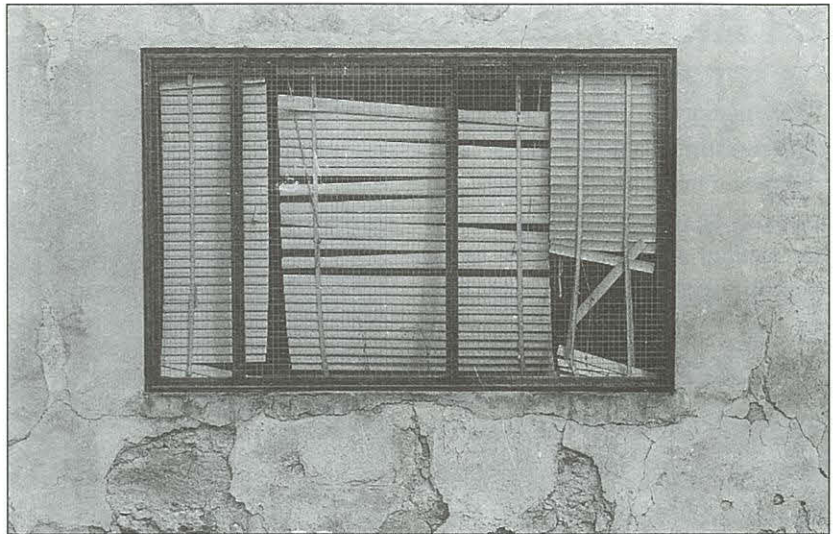
C/. Pou Florit, 79 • Tel. 971 64 75 61
07260 PORRERES

**CAP
DE CANTÓ**

UNA, GRAN I LLIURE

Joan Sorell Adrover

Nombroses autoritats científiques del món sencer estarien d'acord en l'afirmació que vaig a fer tot seguit : aquell al·lot que de nin no és apte per la pràctica dels esports majoritaris i que només se sap moure per competicions, la pràctica de les quals requereix de l'esportista una certa presència. Aquest al·lot, jo m'entenc, és el candidat ideal per gastar llargues factures de psiquiatra quan es fa gran. Dic això, perquè la fotografia que acompanya aquest escrit pertany a la que era la finestra del gimnàs del meu col·legi de la infància, Sant Felip Neri de Porreres.

La foto, no obstant, està feta com podeu imaginar-vos fàcilment, molt més endavant del meu passat a l'escola franquista, temps d'Una, Gran i Lliure, però jo la record igual a n'aquesta finestra, tant com si fos ara. La imatge la vaig agafar per reflectir la malaltissa fixació en els records escolars d'aquests dies de la dècada dels seixanta.

Potser tothom estava malalt quan ens comandava en Franco, com aquesta paret i aquesta finestra.

TESTIMONI D'UN INFANT SAHARAUI QUE VIU A UN DELS CAMPAMENTS DE REFUGIATS

Allà on visc, en el campament de refugiats en el desert del Sàhara, els mesos de juliol i

d'agost fa moltíssima calor. La meva casa, i també la dels meus amics, és de tela, *haima*, com li diem nosaltres els saharauis.

Mon pare i ma mare m'han contat que fa molts d'anys les seves famílies vivien a una casa de debò, amb finestres i tot, a un poblet petit a la voreira de la mar. Tot anava molt bé, però hi va haver una guerra, perquè el rei del país veí volia fer-se seu el nostre. Però jo no ho entenc gaire a tot això!! Si el rei ja en tenia un de país... per què en volia un altre? El cas és que les famílies dels pares, junta-

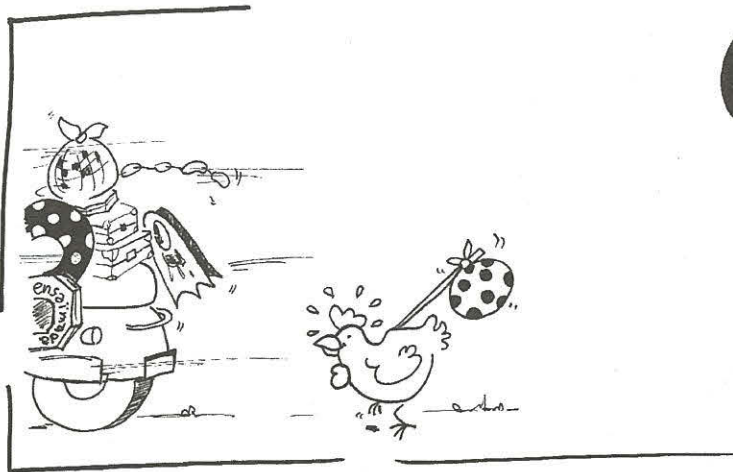
ment amb moltes d'altres van haver de deixar les seves cases i sortir del seu país, el Sàhara Occidental, i anar-se'n a refugiar a Algèria, que és allà on encara som.

Mon pare i ma mare diuen que hem de tenir paciència, que tornarem al nostre país, que hi ha molta gent que ens fa costat, persones de tot el món que ens ajuden, mentre no arribi el dia tan desitjat, demanam una oportunitat, que en alguna ocasió, poder conèixer la teva família i el teu poble durant els estius.

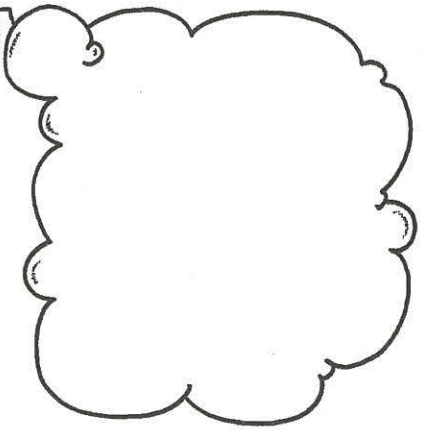
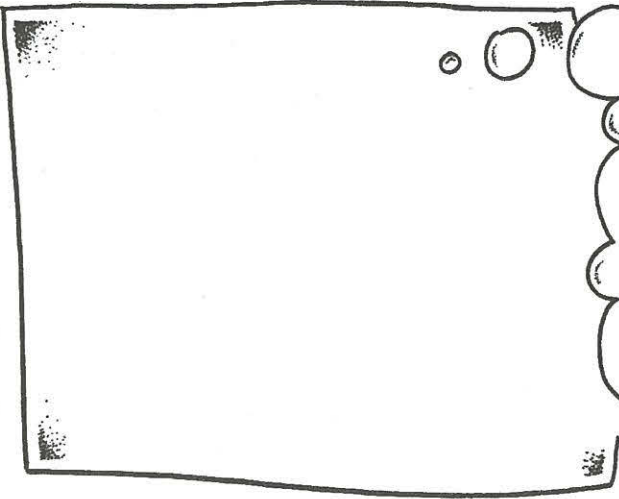
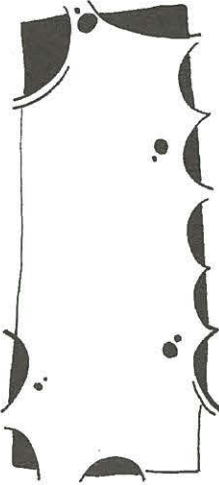
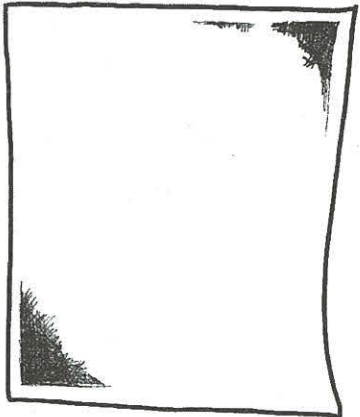
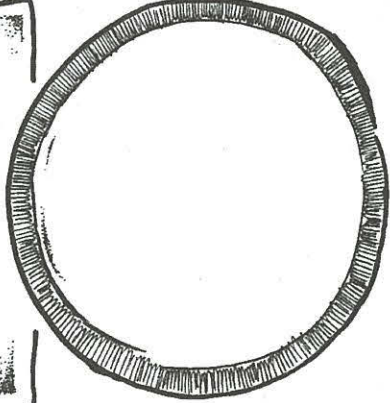
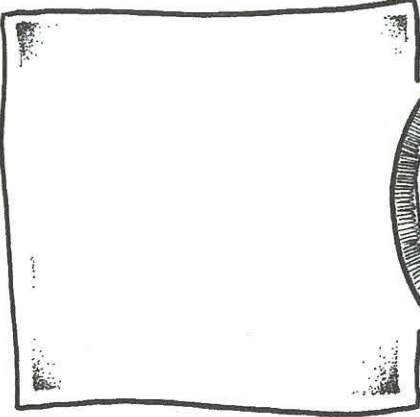
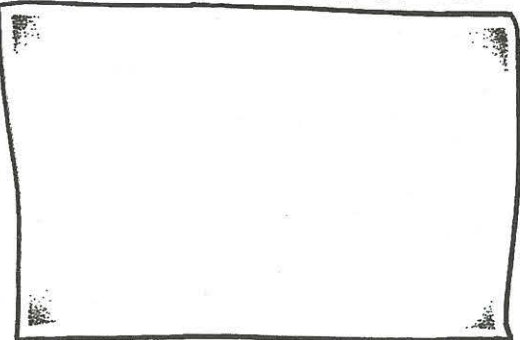
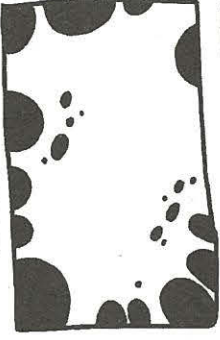
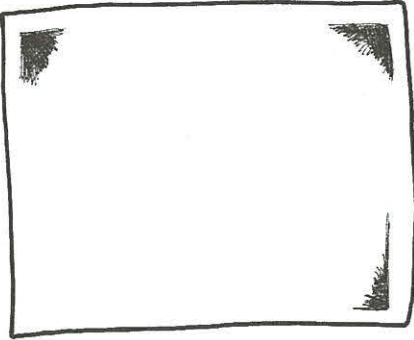
XUCRAN, GRÀCIES.

Can Miraprim

**TANCAT
PER
VACANCES.**

Wb

SABEU QUE...

...les multes de tràfic només estan a l'ordre del dia a l'Avinguda Bisbe Campins? En els altres carrers, zig zag, voreres ocupades, velocitats prohibitives... Manquen senyalitzacions i que llavors siguin respectades o si no sancionades.

...els dies feiners, al migdia, de deu dies nou l'aparcament del parc de n'Hereveta es converteix en una cotxera de camions? Qualque dia n'hi ha 13, 14, 15, no ve un. Deixen tot ple de taques, el paviment destrossat, i el parc que quasi no es veu. Quatre anys de replicar allà mateix.

... el Lloc Sagrat també serveix d'aparcament? Fins aquí hem arribat! Els voltants tampoc no se'n salven d'aquest desgavell.

...la Plaça de la Vila no es queda endarrera i accedir-hi és gairebé impossible? Circular-hi a peu es converteix a vegades en una carrera d'obstacles ben perillosa.

...el suposat aparcament del carrer Agustí Font quasi sempre està buit? A més, després de dos anys i mig de sorgir-ne la idea i de parlar-ne, encara continua en obres i dista molt del que ha de ser un aparcament.

...la majoria de la gent és molt còmode o no sap anar a peu? Per ventura si ens acostuméssim a anar-hi ens estalviaríem molts dels problemes creats per nosaltres mateixos.

...tot i això, l'encarregat de dictar i fer complir les ordres és l'Ajuntament? Cal més vigilància i unificar criteris, i sobretot continuar amb la reforma circulatòria iniciada el mes de novembre de 1999.

...els clots que hi havia pels carrers del nostre poble han donat pas als pegats i als bonys? Boing, boing, boing...

...pels carrers de la vila encara es veuen cans, petits i grans, tot sols o acompanyats pels seus amos, i que no compleixen les més mínimes mesures de seguretat de cara als vianants? La gran majoria sense moral i amb una cadena tan llarga com d'aquí a Montis-sion.

...en els darrers mesos molts de comerços i particulars han sofert robatoris dia sí i altre també? Anar a Vilafranca a denunciar-ho és perdre el temps. Cal prendre mesures.

... els comerciants de la Plaça de la Vila i de l'Avinguda Bisbe Campins, han creat una Associació per tal de solventar de manera conjunta els entrebancs que els puguin sorgir? Multes als clients, robatoris, i talls de corrent, amb tots els perjudicis que això comporta, n'han estat els darrers.

... l'Ajuntament ja ha esgotat el contracte de lloguer que tenia firmat amb els propietaris del local de l'Auditori? El desinterès, la deixadesa i el mutisme del consistori envers l'Auditori ha estat total, i si d'ara en endavant les negociacions per primer comprar-lo i després reformar-lo no fructifiquen, Porreres es quedarà sense un espai cultural que fins ara ha estat escenari de múltiples activitats.

...les obres d'embelliment i empedrat del carrer Hospital i part del d'Agustí Font, han donat pas a una nova zona de passeig i d'esbarjo? Llàstima que es llevés l'arbre de davant l'Hospitalet.

...des de finals del passat mes de juny Porreres compte amb una piscina per als més petits? Ara idò, no mesclar ous amb caragols.

...Horrís Kamoi i els seus companys eivissencs Pota Lait reuniten a més de mil persones en l'inici dels concerts d'Aquest Estiu...Porreres.? Celtas Cortos i Dover també congregaren a molta de gent.

...el passat 12 de juliol l'exèrcit espanyol va venir a Porreres per tal de captar futurs professionals? Desconeixem els resultats de l'operació, encara que cal dir que la parada no va ser gaire concorreguda.

...el dia de Sant Jaume hagué de venir una dotació de bombers per apagar un petit incendi que s'originà en un solar, veí de la plaça d'en Mora? Uns petards en foren la causa.

...la Unió Esportiva Porreres ha retirat l'equip sènior de la tercera regional? Segons la secció "pilotades" del Diario de Mallorca, la manca de jugadors i sobretot els mals arbitratges soferts la passada temporada en són les principals causes.

...el pregoner d'enguany aviat entrarà a formar part del Guinnes en l'apartat de persones que han donat l'ensús de festes populars?

...el concert que el cantautor català Jaume Sisa oferirà a Montis-sion el dia 31 d'agost promet ser molt interessant? Pels qui més o manco han seguit la seva trajectòria professional pot ser una passada.

...Joan Llaneres va afirmar recentment que després de les olimpíades d'Atenes 2004 deixarà la pràctica del ciclisme professional? Creiem que haurà de passar molt de temps perquè en surti un altre com ell.

...el rector de Porreres, mossèn Joan Rosselló i Vaquer ha estat nomenat cronista de la Diòcesi?

...el capellà porrerenc mossèn Pep Cerdà i Tomàs deixarà en breu les missions americanes per regir la rectoria de Llubí?

...l'Ajuntament de Porreres, per acord unànim de tots els partits polítics, ha reconegut la tasca desenvolupada per les monges de la Caritat i els ha concedit la medalla de la Vila que les serà lliurada durant les festes de Sant Roc?

...la ensaïmada que es consumeix la matinada del dia 17 d'agost després de la traca final de les festes de Sant Roc, és finançada únicament pel Bar Can Guillem, Sa Fonda Cafè, i Sa Roqueta Músic Bar? D'aquest final de festes tan especial el programa de Sant Roc no en fa cap menció.

...el Consell de redacció d'aquesta revista us desitja que passeu unes bones festes de Sant Roc, així com també que acabeu de passar un bon estiu. Molts d'anys i bones festes!

L'ULL INDISCRET

No és Alcorcón, ni Astorga, ni Ciudad Rodrigo.
És aquí, a Porreres, a Mallorca, encara que no ho pareixi, amb totes les ofertes en castellà.

Un aparcament nou, i en cap mena de dificultat per accedir-hi.

On és l'arbre, quin motiu hi havia perquè el llevessin?

L'aparcament del Parc o una cotxera de camions?

La Plaça de la Vila, un "caos" que pareix no tenir solució.

L'auditori municipal tancat.
Tal vegada per sempre?

La Plaça de l'Església i el carrer des Pont. Aquí però, no arriben les multes.

El carrer de l'Almoina. Quinze dies a una banda i a l'altra, això sí, de tram en tram per no dificultar-hi encara més la circulació.

Només una petita mostra de l'estat actual del paviment del Parc de n'Hereveta.

La Plaça de Toros, un aparcament que no acaba d'enllestir-se.

COLÒNIES 2002 A LA VALL D'ARAN

Catalina Oliver - Francesc Novella

De dia 30 de juny a dia 7 de juliol un grup de porrerencs i porrerencques, relacionats amb l'escolania de Sant Felip, descobriren alguns dels paratges amb els seus mites i llegendes de la Vall d'Aran.

Aquesta sortida no pretenia col·leccionar un altre viatge i "veure coses", sinó deixar-nos captivar pels llocs que visitarem, per la seva cultura, el paisatge, la forma de vida dels ancestres i l'actual, organitzant una sèrie d'activitats i sortides que a la vegada ens ajudà a la coneixença i consolidació del grup.

Ens van instal·lar a una antiga rectoria d'un poblet de muntanya anomenat Betlan que es troba a sis quilòmetres de *Vielba*, el segon dia descobrirem la llegenda del Gegant de Betlan i aprofitarem per fer una excursió a la cova del gegant que es troba a les afores d'aquest poblet.

El tercer dia partírem amb cotxes cap al Pla de Beret, zona bastant degradada a causa de les pistes d'esquí i la continuada construcció d'allotjaments turístics, van aprofitar per observar els canvis del paratge segons el seu estat de manteniment o degradació i a la nit comentarem i debatèrem la importància de la conservació del territori. Sortosament poguérem gaudir d'una magnífica excursió a peu cap al santuari de Montgarri i a mitjan camí ens explicaren algunes llegendes d'aquella contrada.

Una de les excursions més interessant i fantàstiques va ser la pujada als llacs de Restanca i de la Mar que es troben a més de 2000 m d'altura, alguns quedaren al refugi de Restanca ja que la pujada va ser dura, però quan descobrirem el llac i la meravella d'aquell paisatge tothom estava satisfet de l'esforç que havíem fet, els més coratjuts i coratjada, na Caterina Gornals, que va ser l'única nina que va seguir, van arribar al llac de la Mar i van poder tocar la neu, l'emoció de les seves paraules i les panoràmiques tan impressionats ens convidaven a tornar-hi més vegades.

També van fer una incursió dins França, visitarem el poble de *Luchon* i van pujar amb telecadira fins l'estació d'esquí de *Bangères* i si el poble ens havia meravellat amb l'estructura dels seus edificis modernistes de principis del segle XX, tan ben conservats i cuidats, al cim de la muntanya la decepció va ser gran, quan van trobar tota una infraestructura de mal gust i degradada d'hotelets i apartaments turístics. Pel camí ens aturarem al bosc del *Portillbon de Bossòst*, un bosc fantàstic, espès i humit, ens va sorprendre la quantitat de bolets i boletaires que van trobar, que no concorda amb el nostre clima i les nostres estacions, Poguérem menjar maduixetes silvestres i aranyons que foren l'expectació i la llepolia dels més petits.

La darrera excursió que van fer va ser a la Vall d'Aran més profunda, ens va guiar l'aranesa Carme Naranjo afeccionada a l'excursionisme, sense ella era difícil trobar aquest paratge. Ens van dirigir cap a *Bordiús*, llogaret de muntanya que des de fa dos anys ja no hi viu ningú i seguirem caminant cap a *Artiga d'Ossera* un lloc estratègic i màgic, na Carme ens va contar la història dels primers pobladors d'aquesta zona i van poder observar restes prehistòriques que es relacionaven amb els número set, número màgic, i amb els cercles del cosmos, la veritat que en aquell lloc es respirava una atmosfera especial, plena de pau, tranquil·litat i la llum semblava més brillant que de costum i molt més per aquells que estan acostumats a fer feina amb el renou i el fum de les ciutats que tot és gris i estrident. Abans de tornar a casa ens aturarem al bosc de *Benicauba* on cada un dels grups dels infants van escriure les seves històries relacionades amb les activitats d'aquella setmana i la màgia de les llegendes. Realment sembla que les experiències viscudes i la meravella d'aquells paratges van influenciar els al·lots, ja que a la nit sorprengueren a tots els majors amb els seus relats, esperem que en els propers números també vos puguin sorprendre a vosaltres.

FRASES FETES I LOCUCIONS (I)

Joan Servera Nadal - Gaspar Barceló i Barceló

Un dia, fa poc més d'un mes, vaig anar a fer una copa a una taverna de Porreres, i entre d'altres persones hi havia en Joan que amb llapis i paper anava apuntant i enumerant tota una sèrie de frases fetes i locucions (*vàrem riure per ses butxaques*) que la gent sovint diu o que al llarg de la seva vida ha sentit a dir. N'hi ha moltes, algunes més antigues que d'altres, unes més rialleres i altres no tant, però que al cap i a la fi formen part del llenguatge popular d'antany a Mallorca o del llenguatge més quotidià dels nostres dies, i que el llarg dels anys i amb el pas del temps, generalment s'han anat transmetent de generació a generació i de boca en boca.

En Joan i jo no vàrem fer més que començar un recull del que amics i companys, i homes i dones ens deien que havien sentit a dir a gent major o que simplement inventades havien entrat a formar part d'aquesta manera tan vulgar com significativa que tenim aquí a la vila i a Mallorca en general de dir les coses. En pocs dies i afegides a les que nosaltres ja sabíem n'arreglem més de quatre-centes (*segur que n'hi ha moltes més*), per això trobarem que seria divertit donar-les a conèixer o simplement recordar-les.

Aquí, i mitjançant les planes del Llum d'Oli, en teniu un primer recull:

Qui és que mai no ha dit o ha sentit a dir:

Vàrem riure per ses butxaques.

Una flor no fa estiu.

No cada dia és diumenge.

Qui no pot segar espigola.

Qui té bo vola, i qui no redola.

Va pixar fora de test.

Què hem de fer? Vendre ses cases i anar a lloguer.

Qui sopa de cassalla, berena d'aigua.

Va fer més voltes que un molí de vent.

Fa un sol que torra es cul a ses llebres.

Li varen cantar ses quaranta.

Carta en terra no mou guerra.

Per davall, tots els sants s'ajuden.

Dit i fet.

Aquest? Només predica lo que no creu.

Qui mal entén mal respon.

Era per llogar-hi cadires.

Qui té es cul llogat seu allà on vol.

Demandar no fa preu.

Demana més que un nin petit.

És més beneit que gran.

Va més viu que una centella.

No farà cent quilos mai.

Li varen dir es nom des porc.

Li varen dir lo que no està escrit.

Va més fort que un mànec de xapeta.

Si tens fred, estreny es culet.

Tens gana? Idò menja't una cama.

Escup i no faràs baves.

Només vàrem deixar ses miques pels polls.

No serveix ni per tap de pica.

Va partir fet una bala.

Això fa Pep.

Amb una mà davant i s'altra a darrera.

Au! passa'm davant.

És més puta que ses orugues.

Au! empina i acopa-l'hi.

És més mal de moure que un fasser.

Va fer dues fileres de passes.

Va treure faves d'olla.

No serveix ni per estar amagat.

Qui s'aixeca prest pixa allà on vol.

Tenia parat per tot.

Ni soparem ni se morirà sa padrina.

I que no és guapo això.

Cal dir que moltes d'aquestes frases i locucions, no totes, han sortit de l'aplec de Rondalles Mallorquines d'en Jordi des Recó, altres, també han servit per donar títol i argument a moltes de comèdies mallorquines de caire costumista.

Si tu, lector/ra en saps, i trobes que poden ser interessants, no ho dubtis en fer-nos-les arribar i amb molt de gust seran publicades en els propers números d'aquesta revista.

En Joan i jo només esperam que aquesta curolla sia del vostre gust i donar-vos les gràcies per endavant.

ASSESSORIA LABORAL
I SEGURETAT SOCIAL

**JAUME
VIDAL
BAUÇA**

GRADUAT SOCIAL, COL. Núm, 298

Assessorament a l'empresari,
treballador i pensionista

Avgda. Bisbe Campins, 3
Tel. 971 16 80 38
- PORRERES -

LA NOSTRA HISTÒRIA

SEBASTIÀ BARCELÓ

Antoni Gornals Mesquida

Va néixer dia 13 de juny de l'any 1915 a Porreres. És fill de Sebastià i d'Apol·lònia. És el quart de set germans. Als 14 anys va emigrar a França a la recerca d'una nova vida. Allà es casà i hi treballà durant molts d'anys. Actualment torna viure a Porreres.

A quina edat partíreu cap a França?

Als 14 anys. Encara no havia fet els 15. Vaig partir el mes de maig de l'any 1930.

Quins foren els motius i per què elegíreu França?

La vida aquí era molt dura i el sou molt petit. Necessitava provar sort i cercar un lloc on poder guanyar un sou digne i tenir una vida millor. Per això vaig partir. Però jo no coneixia ningú fora ni cap lloc on anar. Només sabia que Nimes, a França, era una ciutat romana perquè m'agrada molt la història i llavors havia llegit la història romana. Així sabia de l'existència d'aquesta ciutat, però no sabia res més. Un dia, dinant amb mon pare, ma mare i els germans els vaig dir que jo me n'anava. I cap a Nimes vaig partir.

Quins tràmits s'havien de fer?

Hi havia tota una sèrie de papers a arreglar. Necessitava passaport i d'altres documents. Record que fins i tot vaig haver de deixar 13 duros en el Consulat francès de Palma per si no trobava feina allà o no anava bé, retornar-me cap aquí amb aquests doblers.

Vos va ser fàcil aprendre l'idioma i adaptar-vos als costums francesos?

No massa bons. Molts de sofriments i cap cèntim. Vaig anar a escola poc temps, a *Cats Hermanos*. Als 8 i 9 anys ja feia feina, a jornal, a foravila: xapar albercocs, collir ametles, netejar voreres... Als 10

anys me llogaren a Son Font de porquer, però al cap de poc temps ja feia de pastor. Allà hi vaig estar tres anys. Feia feina tot el dia, me mantenien i dormia dins el sostre. Cobrava 30 duros l'any. Venia al poble un pic a la setmana. El dissabte vespre anava a ca nostra amb la roba bruta per rentar-la, sopava amb la família i a dormir. El diumenge dematí, ben prest, quan tocaven batallades, a missa i de l'església ja partia cap a Son Font. També venia el dia de les matances.

Després vaig estar a Son Carles, dos anys, amb un tio meu, i allà cobrava 60 duros, però encara havia de fer molta més feina i no em trobava a gust. Estava pitjor que a Son Font, així que vaig decidir partir. I vaig partir, amb una muda dins una maleta de cartró i una calça de seda que em donà ma mare per embolicar-me pel coll si tenia fred.

I allà, com va ser l'arribada?

Quan vaig arribar a Nimes no sabia on anar ni coneixia l'idioma. Vaig pensar que lo millor seria cercar un magatzem o una empresa que tengués qualche escrit que jo pogués reconèixer. Així vaig trobar un

magatzem de fruita amb un cartell amb la paraula Sastre. Hi vaig entrar, vaig conversar en mallorquí i m'hi respongueren. El propietari era en Vicenç Sastre, de Caimari. Em va demanar d'on era... i va resultar que la seva dona també era porrerenca, na Margalida de *Cas Fideuer*. Vaig sopar amb ells, vaig dormir allà i l'endemà dematí vaig començar a fer feina en aquest magatzem. Empenyia un carretet i transportava fruita de l'estació de tren al magatzem, a més d'un quilòmetre de distància, durant tot el dia. Ho vaig fer tres mesos. Després ja m'asseguraren i vaig poder fer els viatges amb un cavall i un carro.

Així que trobàreu feina aviat i per molt de temps?

Hi vaig treballar 9 anys, fins que vaig complir els 24. L'any 1934, amb 18 anys, i ja amb el carnet de conduir, tenia un camió petit, d'uns 3.500 kg i feia viatges de fruita a altres llocs, a mercats... Quan el propietari va morir vaig quedar d'encarregat del magatzem fins als 24 anys. Llavors vaig trobar que ja era hora de provar de treballar pel meu compte, perquè estava molt bé però no guanyava massa doblers. I com que el que coneixia era el món del transport, els proveedors de fruita, magatzems, mercats... vaig comprar un camió i vaig seguir en aquest negoci. Pel primer camió que vaig comprar en vaig pagar 18.000 francs, gràcies a un crèdit que vaig aconseguir després de passar per diferents bancs o societats de crèdit.

I així muntàreu la vostra empresa?

Sí. Vaig arribar a tenir 4 camions al mateix temps i contractava els xofers. Cada 4 anys, més o menys, canviava els camions perquè feien molts de quilòmetres. Cada conductor tenia el seu camió, sempre conduïa el mateix. A més la meua cunyada

A, LA NOSTRA GENT

ROIG, PORQUERA

duia la comptabilitat i atenia l'oficina a Nimes i després teníem un contacte a París que s'encarregava de contractar la càrrega de tornada, perquè el camió no podia fer viatges de buit.

Fins quin any treballàreu?

L'any 1982 vaig donar un camió a cada un dels 4 xofers que tenia i les llicències corresponents i jo em vaig retirar. Això em va permetre cobrar un tant cada mes damunt aquests camions, com un lloguer. I jo, com que tenia una finca amb vaques i hort, vaig decidir dedicar-m'hi uns anys. A més s'havia mort el bover i no era fàcil trobar gent que se'n volgués cuidar. Així que la meua dona i jo hi treballàrem uns 6 anys.

I a Porreres, hi veníeu sovint?

En un principi vaig venir cada dos anys, les vacances d'estiu. Vaig venir l'any 1932 i l'any 1934. Llavors havia de tornar venir l'any 1936 i tanta sort que encara no havia partit, perquè hi va haver la guerra civil i sé que altra gent que es trobava aquí de visita no va poder sortir de l'illa. I després vaig viure la II guerra mundial. Els alemanys em varen prendre els camions i vaig tornar fer feina durant dos anys en el magatzem. Però vaig fer viatges per a la resistència francesa i, ja a punt d'acabar la guerra, m'agafaren i em tancaren durant 17 dies, fins que vaig poder escapar després d'un bombardeig. Vaig caminar tota la nit, més de 40 quilòmetres, fins arribar a Nimes i un company em va amagar dins un pou durant 17 dies més, fins que se n'anaren els alemanys. Tots aquests fets varen fer que estigués 14 anys sense venir a Mallorca.

A part de na Margalida de Cas Fideuer, coincidiréu amb altres porrerencs per França?

En Sebastià conduint un dels primers camions que va tenir acabada la guerra.

Sí. La meua feina em feia anar d'un lloc a un altre contínuament i tractar amb molta gent. Així, als mercats o magatzems, era freqüent trobar-te amb algun mallorquí que hi treballava i, de tant en tant, amb algun porrerenc. En Tomeu Julià de *Son Calderó* tenia un magatzem a Arles i vaig fer viatges per ell quan vaig comprar el primer camió. En Sampol, un germà de la mare d'en Toni *Nebot*, també tenia un magatzem de fruita, igual que en Joan, en Miquel i en Mateu Sitjar, tres germans porrerencs que tenien el magatzem a Ales.

A més, un dia que un xofer meu va anar a Marsella a carregar plàtans, una de les persones que distribuïa les mercaderies, quan va veure el llinatge Barceló escrit a la porta del camió, li va demanar qui era el propietari i quan li entregà al xofer un xec per jo, va escriure a darrera: "Bon dia, d'en Pep Pa".

És normal que les relacions entre porrerencs fossin bones. Però com eren entre els mallorquins? I entre els immigrants i els francesos?

Abans de la guerra era una cosa i després una altra. Entre els mallorquins hi havia molta germanor. Tots ens ajudàvem i ens fèiem costat. Basta dir que quan es moria un mallorquí, tots els que vivien a la província acudien al funeral. Només que vesis una esquela amb un llinatge mallorquí ja hi acudies. Després de la guerra això ja no es feia, però les relacions seguien essent bones.

En canvi entre els mallorquins i els francesos, les relacions eren molt bones abans de la guerra, però després hi havia molta gelosia entre els francesos, perquè ells havien de lluitar i nosaltres, més o menys, podíem fer feina. Els Sitjar, per exemple, varen haver de fugir perquè els destruïren el magatzem. Després de la guerra les relacions mai no tornaren esser com abans.

I ja per acabar, em diríeu quin temps fa que heu tornat definitivament a Porreres?

Ara fa 4 anys. El mes de juny de l'any 1998 vaig vendre la finca que tenia a Nimes i vaig venir cap aquí definitivament.

EX-VOTS

Maria Barceló Crespi

L'ex-vot és un objecte ofert a una divinitat en compliment d'una petició o en record d'un benefici rebut. És conegut des de l'època prehistòrica fins a l'actualitat i se sol penjar a la paret, al sòtil o a l'altra part d'un temple, d'una capella, etc. Se n'han trobat a santuaris celtes, grecs, romans... i a l'àmbit de la religió cristiana són oferts a Jesucrist, a la Verge o a un sant.

El mostrarri d'aquests objectes és ample.

Després de la conquesta catalana, a Mallorca fou tradicional l'oferiment de joies, vestits i altres objectes d'ús privat per agrair la curació de malalties o l'alliberament d'una desgràcia.

També era costum oferir el pes en cera, realitzar figuretes de retalls o de planxa de plata, bé en forma humana o reproduint les parts del cos afectades de dolència, és a dir, s'imitava una cama, un peu, una mà, uns ulls.

Altres tipus d'ex-vots són els quadres i retaules pintats que solien representar la desgràcia.

S'han d'afegir els anomenats ex-vots mariners a base de maquetes de vaixells tot recordant que una o més persones se salvaren d'un naufragi.

A mitjan segle XX se substituïren per fotografies.

A Ciutat cal esmentar la col·lecció d'ex-vots de l'església de La Sang i la del convent de Santa Magdalena, entre altres.

A Porreres, especialment al santuari de Montis-sion, al llarg dels anys s'han anat acumulant elements de molt variada procedència: vestimenta, crossets... Antany també se'n deixaven en una habitació de l'oratori de La Creu. Aquestes habitacions eren denominades "sala de les promeses".

Un dels més antics és conegut gràcies a la referència del Pare Llompart. Es tracta d'una tableta de 31 x 20 cm. i es localitzava a Montis-sion. El descriu així: *La Virgen con el Niño entre nubes atiende la plegaria de una mujer en hábito de payesa. El enfermo se halla en disposición de hacer testamento ante notario y escribano, pluma en*

*mano. La indumentaria de los varones corresponde al siglo XVII.*¹

El mateix autor al·ludeix a un altre interessant ex-vot, també del Sis-Cents: un quadre ofert al Sant Crist i conservat a l'Hospital de Porreres de 42 x 30 cm. Representa un vaixell a vela enmig d'un temporal. L'embarcació porta una bandera blanca amb una franja vermella no identificada. A la part superior esquerra hi ha una fornícula amb el Crucifixi, la Verge i Sant Joan, i a l'angle inferior esquerra apareixen unes lletres amb la paraula EXVOTO.²

Malauradament s'han tudat i fet malbé molts d'ex-vots en els darrers temps.

Sens dubte no cal considerar-los com a obres d'art, simplement perquè no ho són. Ara bé, s'ha de procurar conservar-los perquè integren una part del patrimoni de la cultura popular.

Avui, la gent ofereix una fotografia. Demà, aquestes imatges constituïran un aplec de gran interès per conèixer elements de la vida quotidiana del moment actual.

Tot plegat s'ha d'interpretar com una manifestació de la religiositat popular.

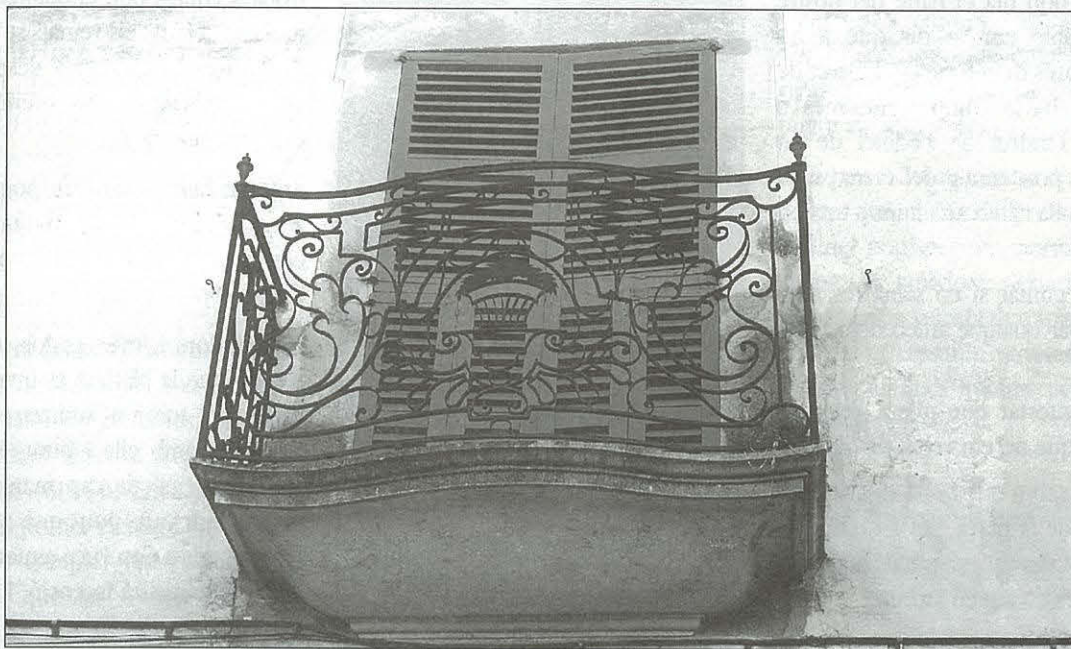

1.- Gabriel LLOMPART: "Miracles. Tablillas votivas de Mallorca", BCOGIN, 646, Palma, 1965, 30.2 2.- Gabriel LLOMPART: *La Mallorca tradicional en los exvotos*, Palma, 1998, 110 i 113.

Petits detalls urbans

Maria Barceló i Crespi

Interessant balcó de ferro forjat . Carrer Fra Juníper Serra nº 16

Creu Nova situada a la cruïlla del carrer Nou (camí de Vilafranca) i carrer Sala (camí de Felanitx).

Es tracta d'una creu que indicava el final dels casc urbà .

A la fotografia es pot veure el tambor de la creu amb l'escut de Porreres. Any 1758

UN NOU POU VILÀ

Rafel Picornell i Manresa

Un bon dia el batle del nostre poble em va dir que a les obres de reforma del carrer de l'Hospital, havia comparegut, més o manco a l'indret de l'edifici de *La Caixa*, un pou enmig del carrer, amb una bona olla i amb una mina a un costat de l'interior.

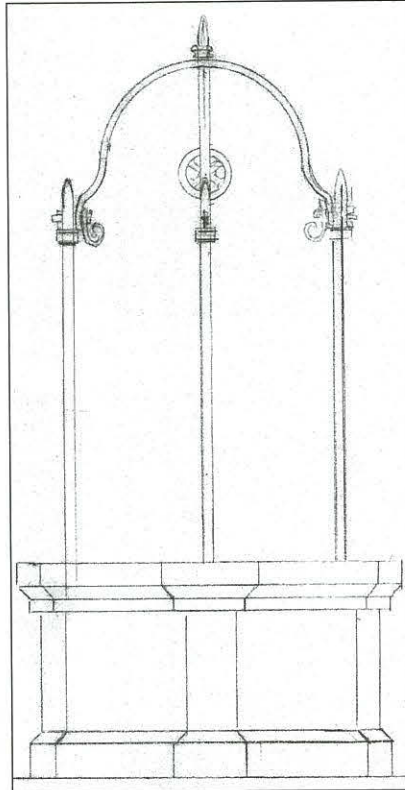
Em va preguntar si en sabia res, o si podia trobar qualche antecedent toponímic.

Li vaig contestar que m'era desconegut, però que no em venia de nou.

De tots és sabut que hi ha alguns pous al voltant de la plaça, pel fet que antigament hi havia quantitat de cases construïdes en aquell indret.

Realment he sentit contar, i en alguns plans antics de la nostra vila hi figura, que existia un carreró que anava de l'actual Avinguda Bisbe Campins cap a l'Hospitalet. Si voleu, per tal de deixar ben ubicat aquest pou, relacionaré a partir de la placeta de Can Lluç les cases que compareixien aleshores en aquesta part de la illeta i que limitaven (la darrera naturalment) amb l'esmentat carreró.

Davallant del carrer Major deixarem a mà esquerra la placeta de Can Lluç. Després a la cantonada hi havia l'edifici de la antiga Casa de la Vila que en canviar-se per l'actual fou venuda a l'amo (Biel?) *Micarillo*, on avui encara resideixen descendents d'aquesta mateixa família. A continuació venia *Can Carrina*, actual Bar Sa Plaça i l'establiment comercial dedicat a joieria-rellotgeria; tot això corresponia a l'an-

tiga casa de Can Danús. Acte seguit venia Can Massutí, casa bastant més ampla de façana que la que avui habiten les germanes "Jaume" descendents d'aquella família car l'actual amplària del carrer Hospital les va restar un bon tros de façana. Aquesta encara no era la darrera casa de la tirada sinó que hi havia la barberia de Can Moi¹, casa d'estreta façana la qual acabava amb el cap de cantó d'aquest carreró. Voltant a mà esquerra, i en acabar Can Moi, començava Can Puça, una casa amb un gran celler de vi.

L'accés a Can Puça es feia per una portassa de portes color gris². Devora el portal i aferrat a la paret del carrer es

trobava aquest pou el qual era d'aigua molt bona i tots els veïnats se'n servien d'ella. L'esmentada casa després la va adquirir el Sindicat i posteriorment la comprà *La Caixa*.

Ara que hem descrit un poc l'entorn, anem per senyalar la filosofia que hem emprada pel disseny i la construcció d'aquest pou.

Historiadors i investigadors coincideixen en que la història és invulnerable, no es pot tocar ni utilitzar. Cal ésser rigorosos amb ella i punt. Volem dir amb això que de cap manera volem reconstruir un pou que pretengui ésser el que a Can Puça tenien, res més lluny de la nostra intenció. És ben evident que aquell era un pou molt senzill i, perquè no dir-ho, per ventura corrent o ordinari.

Ara bé, si era un pou aferrat a una paret, segurament devia tenir capella, sinó, una estaca, o la corriola penjada al sostre.

Tenint en compte que aquest carrer actualment ha esdevingut una sala de concerts, per les nombroses actuacions que s'hi fan de teatre, dansa, música o cant no podem fer un pou amb capella, això és evident, pel seu embalum que aquesta solució comporta.

Si es fa una estructura de ferro, fer-la de dues cames podria semblar una cisterna, ja que la majoria de les cisternes solen en major o menor gràcia tenir dos peus, quasi sempre aïrosos i senyorívols i en varies ocasions en tenen més.

L'empedrat del coll del pou és més bo de resoldre, sempre que sia revengut i pobre de motlures, millor dit de motlures senzilles o molt simples.

1.- No confondre amb un altre Moi, Biel Moi, que també feia de barber, però aquest dins el carreró.

2.- Informació oral de les germanes *Jaume*.

A les cisternes quasi sempre les acompanyava un peu o columna on descansar-hi la gerra. Als pous, si eren de bestiar, tenien a devora una pica abeurador. No és el cas.

La corriola, per ventura, era l'element més diferenciador entre un pou i una cisterna. A les cisternes les corrioles solien esser tancades, això vol dir que romanien amb corda o cadena i poal penjat. Mentre que als pous públics quasi mai es trobava aquesta ajuda.

Si els ferrers del barri havien d'encloure cercols de llantes de carro després de donar-les foc i clavar-les, les donaven abundant aigua al mig del carrer vora el pou³. Si a l'hivern s'havia de fer matança el primer element amb el qual s'havia de comptar era l'aigua. Si el pagès pel que fos n'havia d'emprar,

agafava corda, poal i botot. Tirava la corda per damunt la corriola i treia l'aigua que havia de mester.

Quant al topònim, reunirem l'antiga comissió de cultura amb l'actual regidor i quedarem que cadascú pel seu costat tractaria d'esbrinar el nom que li pugui correspondre.

En aquest cas i per ordre d'urgència el primer que s'havia de fer era muntar el coll del pou, per després clavar-hi els ferros i la tapadora. Seria bo s'enllumenés i una vegada destapat pot venir dia que hi cresquin varietats d'herbes pròpies de llocs humits, per exemple *mollera roquera*.

3.- Jo ho vaig veure a la meua infantesa en infinitat d'ocasions vora el Pou Florit, quan el personal de ca mestre Antoni Güia feia aquesta feina.

BAR
Ca'n guillem
 Tel. 971 64 74 95   PORRERES

Bar Pub
ES FAROLET
 L'Almoina, 58 - PORRERES

centre
 d'anàlisis
 biològiques
 S.a.

Anàlisis Clínicas

Antònia Sastre Barceló
 Farmacèutica

Consulta: Dilluns, dimecres i divendres
 de 8:30 a 10 hores

Carrer l'Almoina, 49
 Tel. 971 64 70 84

Assegurances: Adeslas, Asisa-Muface, Agrupació Mútua, Axa-Mare Nostrum, Imeco-Caja Salut, Groupama, L'Aliança, Novomedic...

ESTRATÈGIES D'INTEGRACIÓ LINGÜÍSTICA DELS ESTRANGERS A LES ILLES BALEARS

Extracte d'un article realitzat per publicar a la revista *Llengua i Ús*
 Nanda Ramon Tous, assessora tècnica
 Direcció General de Política Lingüística
 Govern de les Illes Balears

Des dels anys noranta, les Illes Balears han esdevingut un territori paradigmàtic dins el context migratori. Les especials condicions climàtiques, la imatge internacional de l'arxipèlag, l'estabilitat econòmica i social i l'important paper que hi juga el turisme des dels anys setanta, han fet de les Balears un destí cobejat no només pels onze milions de turistes anuals, sinó per la gran quantitat de nous residents arribats la darrera dècada.

En el cas de les Balears, a més, és important no oblidar que, ja des dels anys seixanta, havien estat receptores d'una forta immigració anomenada *interior*. Aquest moviment poblacional des d'altres territoris del mateix estat és, des del punt de vista lingüístic, una immigració convencional. De fet, aquest fenomen, lligat a la penalització legal de la llengua catalana durant el franquisme, va ser el detonant del greu i rapidíssim procés de substitució lingüística que començà a les Balears a partir del boom turístic i l'explosió demogràfica consegüent.

Això fa que la situació esdevingui força complicada i que existeixi el perill real que el castellà es consolidi com a llengua única d'acollida dels estrangers per una llarga sèrie de factors: la força dels mitjans de comunicació en castellà, el control estatal de la cultura, la presència de l'Estat en molts d'àmbits de la vida col·lectiva, la protecció asimètrica de les llengües, el manteni-

ment de les inèrcies, el principi d'economia sociolingüística...

ESTRATÈGIES D'INTEGRACIÓ

Si l'objectiu és cohesionar la societat del futur entorn d'una llengua i d'una cultura i que el català arribi a ser la llengua d'acollida que han d'oferir les Illes Balears al conjunt de nousvinguts, farà falta una important inversió d'imaginació i de recursos per part de les institucions (Govern de les Illes Balears, consells insulars, ajuntaments) i un canvi d'actitud lingüística per part dels parlants autòctons i al·lòctons.

El paper de l'escola

El món de l'educació, sens dubte és i serà protagonista del procés integració lingüística dels estrangers en edat escolar i de les seves famílies.

En aquest moment, l'escola de les Balears acull 86 nacionalitats diferents amb una presència majoritària d'infants alemanys, marroquins i britànics. Amb una creixent acceleració d'estrangers procedents de zones castellano-parlants (Argentina, Colòmbia, Equador...)

Els programes d'escolarització, els plans d'intervenció educativa, els programes d'immersió lingüística, els plans d'acolliment lingüístic i social, els tallers de llengua i cultura, el suport lingüístic als centres, la formació de professorat en interculturalitat,

el programa de compensació educativa, el programa *Vivim Plegats*, la contractació de mediadors culturals, l'acolliment sociocultural, les activitats prelingüístiques amb pares i mares... són algunes de les iniciatives que es posen en marxa des de diferents direccions generals de la Conselleria d'Educació i Cultura, i que cerquen sovint la col·laboració i la implicació dels ajuntaments, les mancomunitats o les associacions que fan feina amb immigrants

Activitats de primer contacte

Les estratègies dissenyades per a acompanyar, afavorir o provocar el primer moment d'acostament dels estrangers a la llengua catalana són conegudes com a *activitats de primer contacte*. Són activitats d'aprenentatge a un nivell molt elemental, o productes amb la traducció en la llengua del destinatari, o materials d'informació sobre la llengua catalana.

En aquest sentit, ja existeixen diversos materials sobre la realitat lingüística per pal·liar el greu desconeixement que solen manifestar els estrangers: *Català, llengua d'Europa* (material editat, conjuntament amb la Generalitat de Catalunya, en quatre idiomes amb motiu de l'Any Europeu de les Llengües), *Coneixements de llengua catalana a les Illes Balears* (edició bilingüe de fulletons informatius sobre la situació lingüística a les Balears, el marc legal i els coneixements lingüístics de la població), *Recursos per aprendre català des de les Illes Balears* (tríptics en alemany, anglès i francès que sistematitzen els recursos d'aprenentatge: centres d'autoaprenen-

tatge, material informàtic, internet, bibliografia, cursos...), informacions a la web de la Direcció General de Política Lingüística...

En aquest camp, destaca l'edició de *Cada dia, una frase més* (dietari amb 365 frases usuals i senzilles en català, una per a cada dia de l'any, i la traducció corresponent en cinc llengües de referència), les insercions diàries d'aquest dietari en la premsa local adreçada a estrangers (*Majorca Daily Bulletin* i *Mundo Latino*) o el CD *Parlem! Lasst uns reden!* (50 diàlegs català-alemany sobre frases comunicatives senzilles que s'havien emès anteriorment a l'emissora local de parla alemanya *Mallorca Das Inselradio*).

Hi ha altres exemples d'experiències a mitjans de comunicació, com l'emissió del curs de català *Digui, digui* en la franja de programació en alemany de Canal 4, o el microespai radiofònic *Si tu vols, cap problema*, que emet diàriament una sèrie de diàlegs en castellà i català a les quatre emissores de la Cadena Ser.

Les actituds lingüístiques

És important transmetre als estrangers la idea que aprendre a parlar català a les Balears és factible i enriquidor i és, a més, el mecanisme d'integració més eficaç.

Això és el que pretenen els vídeos *Gent d'aquí* i *Una llengua ens uneix*, dels quals existeix la versió subtítulada a diversos idiomes.

Gent d'aquí és un vídeo de 20 minuts realitzat a partir dels programes de televisió homònims. Recull el testimoni real d'integració lingüística de diversos estrangers d'origens molt diversos i actualment residents a les Balears.

Paral·lelament, *Una llengua ens uneix*, realitzat per l'Equip de Suport a la Immersió del Servei d'Ensenyament del Català, és el testimoni d'infants, mares i educadors de centres que apliquen els programes d'immersió lingüística i que han aconseguit uns resultats valorats positivament per tota la comunitat educativa.

L'oci

Incidir sobre l'oci és efectivament una altra estratègia important, ja que els aprenentatges aconseguits a través del lleure i d'activitats plaents no només solen ser ràpids i efectius, sinó que, a més, generen una important transferència positiva en el sistema de valors personals i col·lectius.

Una font important d'activitats en aquest sentit pot ser el cinema, amb la programació de pel·lícules en català subtítulades en alemany o anglès. Aquest va ser el cas d'*El Mar*, d'Agustí Villaronga, especialment indicada perquè venia avalada per l'èxit de la *Berlinalale*.

Un cas especial i digne de menció ha estat el de la versió original en anglès subtítulada en català de *Harry Potter i la pedra filosofal*. Aquesta estrena, que va arribar amb polèmica, ha esdevingut un gran èxit de públic a Balears (mes de 6.000 espectadors) gràcies, entre d'altres coses, a una campanya específica destinada a la població anglòfona (contactes amb els consolats i amb les escoles britàniques, butlletes de descomptes a la premsa anglesa local, etc.), a part de la difusió general entre la població catalanoparlant.

Cursos de llengua catalana per a estrangers

Evidentment l'ensenyament formal de

la llengua és una estratègia clàssica que no s'ha de deixar de banda. A part de l'oferta de les acadèmies o de les escoles oficials d'idiomes de Balears, el Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projectió Exterior de la Cultura de les Balears duu endavant una important tasca de formació específica i sistematitzada per a estrangers en col·laboració amb els ajuntaments o les associacions d'ajuda als immigrants.

En el disseny de cursos es distingeixen bàsicament dues tipologies: els adreçats a estrangers amb un nivell formatiu alt i els adreçats a nous residents de nivell sociocultural baix, amb importants mancances formatives i poques habilitats d'aprenentatge convencional.

Respecte a la primera tipologia, s'organitzen cursos de 40 hores en col·laboració amb els ajuntaments dels municipis on els residents estrangers són més nombrosos. Els cursos poden ser intensius o no intensius i permeten diversos nivells d'aprenentatge.

Respecte a la segona tipologia el Consorci per al Foment de la Llengua Catalana organitza cursos poc convencionals d'acolliment sociocultural on predominen les activitats prelingüístiques i de dinamització i les propostes formatives més obertes en col·laboració amb associacions d'ajuda als immigrants.

Una via que resulta molt positiva és organitzar activitats d'aquest tipus per a mares i pares en els centres escolars i en els horaris que els fills hi realitzen activitats extraescolars. Està demostrat que el fet de tenir els fills escolaritzats en català és una de les raons que motiven més els estrangers a acostar-se a la llengua autòctona.

Finalment, també existeixen els cursos de formació lingüística i cultural per a monitors d'interculturalitat per tal d'ajudar a desxifrar codis culturals i garantir l'èxit en els processos d'integració de les minories lingüístiques i culturals. Són cursos de més de 100 hores que inclouen ensenyament de llengua, cultura, història, costums i interculturalitat.

Material didàctic

Els materials didàctics creats per a estrangers han de ser diversificats i adaptats a la realitat lingüística del territori i al perfil sociocultural o el moment formatiu del destinatari.

És per això que es fa feina sempre amb una sèrie de llengües de referència, es pensa sempre en un material per a adults —que sol ser el terreny més poc treballat del material didàctic— i es combinen les tecnologies de la informació i comunicació amb els formats més tradicionals.

A l'abast, per exemple, és un CD-ROM interactiu que conté 250 frases comunicatives de 20 camps temàtics diferents. També inclou un recull de recursos per aprendre català. Aquest material permet fer audicions de les frases

en veu masculina i femenina i en diferents modalitats dialectals de les Balears. També permet fer enregistraments i controlar l'autoaprenentatge.

L'edició, que es completa amb un llibret imprès, s'ha fet en quatre llengües de referència (castellà, alemany, anglès i francès). La versió d'*A l'abast* en àrab es vehicula amb una cinta de cassette. A la pàgina web de la Direcció General de Política Lingüística se'n pot consultar la versió en romanès, en japonès i en xinès, a més de en les altres llengües esmentades.

Aprenem a parlar en català és un material d'aprenentatge de català elaborat per la Conselleria de Presidència i destinat específicament a les cases de Balears d'arreu del món.

Gamma és una col·lecció de lectures que serveixen de complement per a l'aprenentatge, tant de les persones que assisteixen a un curs, com d'aquelles que han optat per l'aprenentatge individualitzat. Es tracta d'unes lectures per a no catalanoparlants o neoelectors seqüenciades en tres nivells segons el grau de dificultat. Poden ser texts originals o adaptacions d'altres obres.

Les lectures estan graduades per nivells i tenen aclariments del lèxic que pot presentar una major dificultat i que, en el primer nivell, es fan en cinc llengües de referència: alemany, anglès, francès, castellà i italià. Així com augmenta el nivell de dificultat, apareixen progressivament estructures més complexes. El material es completa amb una proposta d'activitats.

Finalment, *Viure a les Illes Balears* són 44 làmines amb dibuixos i un recull de frases corrents. Les làmines s'agrupen en cinc àrees temàtiques: els exteriors, la casa, els serveis, els aliments i altres àrees d'interès. En total hi podem trobar unes 1.000 paraules d'ús corrent en les comunicacions quotidianes. Les llengües de referència són el castellà, l'anglès, l'alemany, el francès i l'àrab. De tota manera, el caràcter eminentment visual del material, fa que pugui ser utilitzat des d'altres llengües.

Viure a les Illes Balears facilita l'aprenentatge de vocabulari en una primera fase i serveix d'eina de contacte entre el professorat i l'alumnat en aquells casos en què a l'aula hi ha alumnes de procedència diversa o quan el professor no coneix gaire la llengua del grup.

*Bartomeu Ferrando i Ballester
Guillem Soler i Vanrell*

E C O N O M I S T E S

Assessoria Fiscal - Comptabilitats - Assegurances

C/. Nuño Sanç núm. 11 - 1er A · Tel. i Fax 971 16 81 56 · PORRERES

AMPLIACIÓ DE LA GUARDERIA DE L'ASSOCIACIÓ DE SOCIETATS DE CAÇADORS DE MALLORCA

Consell de Mallorca
Departament de Medi Ambient i Natura

El passat mes de maig es va fer a s'Horta la presentació de l'Ampliació de la Guarderia de l'Associació de Societats de Caçadors de Mallorca.

Des de la constitució de l'Oficina de la Caça del Consell de Mallorca, una de les demandes més reiterades per part de les Societats de Caçadors de Mallorca ha estat la reivindicació d'una guarderia de caça. En aquest sentit 12 de les societats del pla de Mallorca : Ariany, Biniali, Lloret, Llubí, Maria de la Salut, Montuïri, Petra, **Porrreres**, Santa Eugènia, Sencelles, Sineu i Vilafranca, van constituir fa poc més de mig any l'**Associació de Societats de Mallorca** amb la finalitat exclusiva de millorar la gestió cinegètica dels seus vedats.

El passat 4 de maig va tenir lloc una assemblea d'ampliació de l'Associació de Societats de Caçadors de Mallorca. Les Societats que s'incorporen són: Alcúdia, Búger, Campanet, Mancor, Muro, Pollença, s'Horta, Son Mesquida, Son Nadal i Ses Salines.

Des de l'Oficina de Caça del Consell de Mallorca es pretén donar el màxim suport a iniciatives com aquesta, que tenen per finalitat aconseguir una òptima gestió dels recursos cinegètics i revitalitzar els lligams tradicionals entre caça, ruralia i medi ambient.

Iniciatives de l'Associació i Oficina de la Caça del Consell de Mallorca

Una de les primeres actuacions que s'ha duit a terme per part de l'associació ha estat la constitució d'un sistema de vigilància i control de la caça en comú. El Consell de Mallorca, a través de l'Oficina de la Caça, conscienciat de la necessitat d'establir una vigilància rural especialitzada en caça ha volgut donar suport total i incondicional a aquesta iniciativa.

Equip de Guardes

Un equip de 6 persones amb la titulació de Guardes de Camp especialitat en Caça, realitzen diversos recorreguts dins terrenys de les esmentades socie-

tats de Caçadors de Mallorca. Els torns de vigilància són de matí, horabaixa i vespre, per la qual cosa queden cobertes les 24 hores del dia. Les patrulles de la guarderia disposen de 2 vehicles 4x4 i tot l'instrumental tècnic (binocles, càmeres fotogràfiques, vídeo, telefonia mòbil,...) per tal d'optimitzar el rendiment de les tasques de vigilància.

Resultats

La sensació de les societats de caçadors que compten actualment amb l'equip de guarderia és molt positiva, ja que d'aquesta manera es poden afrontar amb èxit la problemàtica referent a furtivisme i delictes contra l'ordre de vedes. Es preveu que en un futur pròxim seran més els caçadors que gràcies a una iniciativa pròpia del col·lectiu podran disposar d'un sistema de vigilància en matèria de caça amb el qual, de manera progressiva, es pugui garantir que tots els caçadors compleixin amb la legislació establerta i s'estableixi el sempre desitjat lligam entre caça, medi natural i ruralia.

LLG FUSTERIA
LLITERAS GARI

Portes i Cuines fetes a mida

C/. Major, núm 61 - 07260 PORRERES (Mallorca)
Taller: Ctra. Porreres - Montuïri, Parcela 250
Telef. i Fax 971 16 84 66

SUPERMERCAT
CAN MURTO

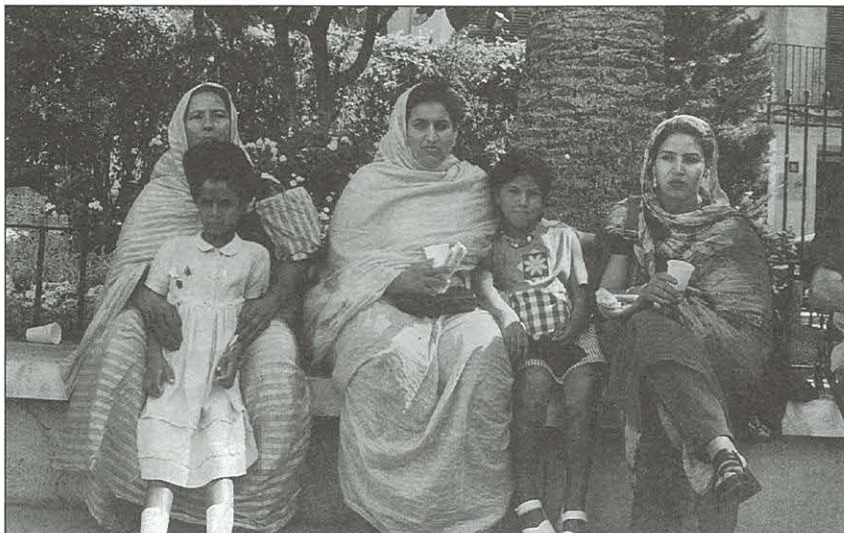
*Carnisseria, xarcuteria, peix congelat,
merceria, perfumeria*
AMB SERVEI A DOMICILI

C/ Sa Galla, 94 - Tel. 971 64 70 53 - PORRERES

EL POBLE SAHARAUI

Sobreviure als campaments de refugiats de Tindouf

Després de l'evacuació del Sàhara Occidental per l'exèrcit espanyol l'any 1975 i de la simultània invasió dels exèrcits marroquí i maurità, milers de saharauis van fugir de les seves llars per refugiar-se a Tindouf, desert d'Argèlia, quan van instal·lar-se l'únic que van trobar va ser arena, a una de les zones més inhòspites del món, durant l'estiu la temperatura supera els 50 graus a l'ombra i a l'hivern fa un fred que pela. Gràcies a la sòlida estructura organitzada i als grans sentiments de solidaritat, característic d'aquest poble, han estat capaços de sobreviure i anar endavant.

Quasi totes les persones menors de 27 anys han nascut als campaments amb molt pocs recursos i poques oportunitats; amb una taxa de mortalitat molt elevada, agreujant-se en els infants.

ESTRUCTURA

Actualment, la població **refugiada** en els Campaments de la regió de Tindouf està repartida en quatre campaments anomenats *les wilaias* o províncies: Smara,

Aaiún, Auserd i Dajla. Aquestes *wilaias* estan organitzades en *daires* o municipis i cada *daira* se subdivideix en barris.

L'any 1991 la població en els campaments era d'unes 173.000 persones, formada majoritàriament per dones i nins, molts dels homes estan mobilitzats a les zones alliberades.

ORGANITZACIÓ

Tots els adults que viuen a un campament pertany a un dels comitès organitzadors:

1. Comitè de Salut.
2. Comitè d'Educació.
3. Comitè de Subministraments.
4. Comitè de Desenvolupament Econòmic.
5. Comitè de Justícia i Assumptes Socials.

Els comitès i els subcomitès estan administrats i dirigits per les dones. Les directores dels comitès es reuneixen, al manco, dues vegades a l'any.

Cada *daira* té un Consell Local integrat pel representant de la *daira*, les cinc

directores dels Comitès, una representant de l'Associació de Dones i un representant de l'Associació Juvenil.

ECONOMIA:

L'Estat Argelí deixa que utilitzin lliurement aquestes terres i els seus recursos hídrics. L'activitat econòmica és bàsicament col·lectiva.

Darrerament s'ha iniciat una senzilla economia de mercat, basada en els escassos excedents de la seva producció; per això a cada *wilaiia* s'ha obert una petita "tenda" on es pot gastar els pocs doblers que circulen pels campaments.

ARTESANIA:

La indústria artesana saharauí es produeix pel propi consum i a la vegada és una expressió artística particular. Es realitza amb cuir, fusta, llana i espart, plata...

Aquests objectes tenen un valor decoratiu i utilitari: joies, tapissos, estores, selles, bosses,...

Actualment, transmeten a través d'aquesta artesanía el missatge de la seva situació política com a denúncia i testimoni de la guerra.

ALIMENTACIÓ:

Gràcies a les ajudes d'organismes internacionals cada família rep mensualment una quantitat d'aliments bàsics (sucre, te, farina, arròs, lleties, oli i llet en pols) i de tan en quan reben aportacions extraordinàries (sardines, tonyina, dàtils, sopa i formatge). Els vells i les caps del Comitè de Subministrament de cada *daira* són els encarregats del seu repartiment.

Es va començar a desenvolupar en primer lloc l'agricultura i després la ramaderia per a produir aliments frescs que completen la dieta procedent de les ajudes humanitàries.

Actualment conreen unes 70 hectàrees d'hortalisses, tenen un centre avícola i una incipient ramaderia ovina i camellar combinada amb el tradicional sistema de pasturatge nòmada.

SANITAT:

A cada *daira* existeix un petit dispensari i a cada *wilaia* un hospital que funciona com a centre de Salut Primària. Tenen un Hospital Nacional pels casos més greus amb instal·lacions quirúrgiques, a més dels professionals saharauis hi treballen voluntariat estrangers.

Han enllestit programes preferents de vacunació, alimentació infantil i higiene i es fa un gran esforç en potenciar la salut primària i la formació de la població autòctona.

EDUCACIÓ:

S'ha donat molta d'importància a aquest aspecte i és a on s'ha fet l'esforç més gros i on s'han obtingut els èxits més espectaculars. Durant l'època franquista la taxa d'analfabetisme saharauí era del 95% i actualment el número de persones que saben llegir i escriure és del 90%. A principis del anys 90 encara

hi havia una taxa d'analfabetisme del 72'55% i actualment tots els infants de 3 a 16 anys estan escolaritzats.

L'actual estructura educativa està organitzada de la següent manera:

- Guarderies de 0 a 3 anys i de 4 a 6 anys.

- Educació primària dels 7 al 13 anys, a partir del tercer curs el castellà és una assignatura obligatòria. Els centres educatius es troben ubicats a les daïres.

- Educació secundària dels 13 als 16 anys. Hi ha dos internats per tots els campaments: "9 de Juny" i "12 d'Octubre".

- Formació Universitària. No tenen cap infraestructura i s'aconsegueix gràcies a convenis culturals i les relacions d'amistat i solidaritat internacional que estableix la R.A.S.D. (República Àrab Saharauí Democràtica) i els països que la reconeixen i la recolzen. Per planificar els estudis es segueixen tres criteris: desig personal de l'alumnat, les seves possibilitats reals i les necessitats socials.

- Educació especial. S'ha creat un internat per disminuïts físics, molts d'ells víctimes dels bombardeigs i de la poliomeilitis i una aula per disminuïts psíquics amb programes adaptats.

Uns dels aspectes que cal destacar és la revalorització de la dona. L'escola "27

de Febrer" va ser la primera que es dedicà a la formació femenina, que és la que du tota la responsabilitat de les *wilaies*. Cada any 300 dones segueixen un curs que dura 10 mesos: de gestió, d'ensenyament, de medicina i salut o de teixits.

L'any 1976 cap dona saharauí tenia estudis superiors, actualment aquesta situació ha canviat notablement gràcies a la coeducació, l'accés a l'educació sense distinció de gènere i la possibilitat d'estudiar a l'estranger.

Tot els esforços es dirigeixen a posar en marxa un sistema de vida el màxim normalitzat possible amb aquestes circumstàncies tan difícils. Intenten sobreviure durant aquest provisional, però llarguíssim temps d'exili, amb la força que els hi dóna l'esperança de retornar al seu propi país.

· Podeu trobar més informació:

- *GUIA per a les famílies acollidores.* Edita Associació d'Amics del Poble Saharauí de les Illes Balears. Patrocina Govern de les Illes Balears.

- *Añoranza. Imágenes del pueblo saharauí.* Alí Salem Iselmu i altres. Edita Associació d'Amics del Poble Saharauí de les Illes Balears. Patrocina Govern de les Illes Balears.

- <http://www.arso.org>

- <http://www.nodo50.org/saharamad/campamentos.htm>

BAR - RESTAURANT

D'Hereveta

MENJAR A LA CARTA

de 13.00 h. a 15.30 h. i de 20.00 h. a 23.30 h.

ENTREPANS / PA AMB OLI / HAMBURGUESSES
GELATS / BATUTS / SUC DE TARONJA NATURAL

Camí de Marina, s/n - 07260 Porreres - Tel. 971 168 464

**Confeccions i moda en
esport i ben vestir**

**Cas
Sastre
Micarillo**

Carrer de l'Almoïna, 28 - Telèfon 971 64 73 09 - PORRERES

CONSTRUÏNT UN ÀMBIT COMÚ: L'ENCONTRE DELS SOCIALISTES DE L'ANTIGA CORONA D'ARAGÓ

Moment de la cloenda de l'encontre.

De dreta a esquerra, Pasqual Maragall, President del PSC, Francesc Antich, Secretari General del PSIB, Marcel·lí Iglesias, President de la Comunitat d'Aragó, Ignasi Pla, Secretari General dels PSPV-PSOE

En Marcel·lí Iglesias, President d'Aragó, deia el 2 de juliol passat que tenim més de 500 anys de vida en comú. Es referia a les Comunitats d'Aragó, Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, i ho deia a Palma a la Cloenda del Primer Encontre entre Socialistes d'aquests territoris, els de l'antiga Corona d'Aragó, que va tenir lloc els passats dies 1 i 2 de juliol.

Els Partits Socialistes de les antigues terres que unificà el Rei en Jaume, ens veiem per compartir dues jornades de treball, un àmbit de feina en comú que volem mantenir i ampliar.

Els Socialistes d'Aragó, Balears, Catalunya i el País Valencià constatarem a les jornades la creixent visió centralista del Govern d'Espanya i del Partit que li dona suport (el PP) i davant aquesta evolució vàrem acordar impulsar una visió plural de l'Estat Espanyol. Aquest ha estat el sentit fonamental de les jornades, reunir quatre comunitats amb cinc-cents anys de treball en comú i tan sols dos-cents de parèntesis, per donar

impuls dins l'estat espanyol d'una visió plurinacional, pluricultural i plurilingüe d'aquest estat, la única visió que respecta la realitat històrica i cultural.

L'estat de les autonomies és el reflex d'aquesta pluralitat. I en aquest sentit entenem que les comunitats autònomes no són realitats polítiques subordinades al Govern Central, entenem que formen part essencial de l'estat i han de participar en les decisions estratègiques de l'estat espanyol, i de la Unió Europea.

A partir d'aquest plantejament les quatre delegacions socialistes es posaren d'acord en aspectes fonamentals per a la futura evolució de l'estat pel camí del federalisme com és la reforma del Senat, la creació de Conferències de Presidents o la presència efectiva de les Comunitats Autònomes als òrgans de decisió de la Unió Europea, una Europa que volem que sigui construïda no sols des dels governs dels estats sinó també per les regions i pels moviments ciutadans.

En cultura els Socialistes d'Aragó, Catalunya, País Valencià i les Illes Balears acordaren donar suport a l'institut Ramon Llull, així com demanar al Govern Central la creació del Patronat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, però sobretot acordaren mantenir un marc permanent de treball en cultura entre els Socialistes d'aquestes quatre Comunitats.

Pel que fa a medi ambient i les infraestructures, foren elements també tractats en la reunió, en aquells aspectes en que es podia plantejar una visió comú com la reforma de l'actual marc de liberalització del sistema elèctric, tot potenciant les energies renovables i la competència, o l'exigència al Ministeri de Medi Ambient de l'impuls decidit de la creació d'espais protegits en la xarxa natura 2000 de la UE.

Demanarem també un model autònom de les infraestructures aeroportuàries i l'exigència del compliment del Règim Especial per a les Illes Balears.

Aquestes jornades varen ser el retrobament entre gent que tenim molt en comú; la història, la cultura, la llengua (a gaire bé tot el territori), en definitiva, pens que aquestes jornades han significat la recuperació d'un àmbit de treball polític comú ben avalat per segles de història.

Ens cal ara la voluntat d'ésser, d'esdevenir una personalitat amb veu pròpia, dins l'estat espanyol amb punts de vista comuns, dins un estat espanyol que volem plural i dins una Europa que s'ha de construir des d'abaix. Aquesta tasca ingent tot just l'hem començada.

QUAN ES PERD EL NORD

Felip Munar i Munar

Aquest ha perdut el nord" era una expressió que, de vegades, em deia la meva padrina. I perdre el nord volia dir fer o dir coses que no s'avenien amb la realitat, que es feien d'esquena a allò que la gent considerava com a normals. Moltes vegades les persones que perdien el nord no se'n temien, i seguien actuant com si no els importàs res les opinions o el que deien els altres. I jo crec que el Govern de l'Estat espanyol, el Govern presidit per José Maria Aznar, ha perdut el nord. I ja sé que tenen majoria absoluta, que no necessiten escoltar ningú per treure les lleis o per opinar sobre qualsevol tema; però això no fa sinó afeblir la seva raó i donar la mesura exacta de la seva qualitat ètica i moral. M'explicaré.

El que era ministre portaveu del Govern central, Sr Pio Cabanillas, va dir a Palma que el Govern de les Illes Balears serà del Partit Popular o no serà de ningú, que el futur de les Illes Balears va lligat al Partit Popular. Aquesta opinió d'un exministre del Govern que ha de vetllar per tots els espanyols, tant si pensen com ell com si no, fa realment posar la pell de gallina. ¿I si en les properes eleccions resulta que la gent de les Illes no vol el Partit Popular? ¿Que farà el ministre de torn, castigar-nos encara més, com els nins mal criats que no creuen a tocs de bastó? ¿Seguirà posant traves a totes les iniciatives d'envergadura que sorgeixin des d'aquí? ¿Seguirà menyspreant els nostres representants legítims negant-los el pa i l'aigua- mai més ben dit? Quan sentim l'opinió del que era portaveu de la institució que ha de governar-nos podem sopesar el tarannà

democràtic dels protagonistes d'aquest Gobierno.

L'església d'avui serà una església compromesa segons la Paraula de l'Evangeli o no serà església. Ja no és possible passejar "bajo palo" i predicar l'Evangeli, no és possible tampoc una nova inquisició, no és possible viure d'esquena a la misèria i la injustícia social fruit de polítiques pseudoliberal i d'un món globalitzador. I l'església ha donat la seva opinió en dos temes ben actuals, ben vius, ben calents: la llibertat de les idees i la immigració. La església ha condemnat el terrorisme, l'ha rebutjat, però no pot eliminar les idees de les persones, i un partit polític són idees, projectes, hi estem no d'acord. Imaginau-vos que jo digués, des d'un partit polític, que no estic d'acord amb la Constitució Espanyola; idò això ja seria objecte de prohibició per part del Gobierno. I resulta que tot l'equip d'Aznar s'ha precipitat damunt la jugular de tota la Conferència Episcopal i de tots els capellans que no opinen com ells. I els bisbes, el que diuen, és que s'ha de combatre el terrorisme, però no prohibint un canal de diàleg -vos recorda qualche cosa aquesta paraula, diàleg, el mateix que aquest Gobierno ha negat sempre; i com es poden arreglar les coses si no volen xerrar!- com és un partit polític, que això és entrar dins un carreró molt delicat i que portarà conseqüències negatives per a la convivència de les persones. Però també es prepara un document sobre la immigració. No podem seguir d'aquesta manera. No podem seguir fomentant l'egoisme social; i la responsabilitat és dels governs, dels Estats, d'a-

quests polítics que permeten la liberalització total i absoluta de la producció i del mercat, que fomenten tancar una empresa que és ben productiva aquí per dur-la a un altre país perquè poden guanyar-hi més doblers, que han assolat els països pobres i els han condemnat a la misèria, perquè els han obligat al monocultiu, han permès que s'hi establissin governs corruptes, però favorables als seus interessos econòmics. I ara, a sobre, els hem de tancar les barreres perquè són escòria, brutícia, misèria. És necessari que el concepte de globalització canviï de nord, és necessari que les grans empreses —que controlen el poder polític, econòmic, social i cultural— inverteixin en els països del Tercer Món —i no amb la ridícula i vergonyosa aportació d'un 0,7%, o el treball de les ONG, immens i positiu, però totalment insuficient—, és necessari crear un altre model econòmic, més just i solidari. Aquestes lleis sobre immigració que ha preparat el Govern espanyol fomenten el racisme, la intolerància i la discriminació.

Tampoc no han volgut escoltar els agents socials, amb una xuleria i una baixesa dignes del millor pinxo del barri antic madrileny. Fa realment vergonya sentir parlar el president Aznar sobre aquest tema, amb una manca de sentit comú i de voler vessar tota la confiança que la gent va dipositar en les urnes en el Partit Popular. I és ell que va provocar la vaga general, ell és el culpable únic i absolut.

I això és perdre el nord. Tant si hi ha bonança econòmica com si no; tanmateix s'ha perdut el nord.

QUITÉ MAL EL TÉ VENAL

Marcel Sastre i Llodrà

Aquesta vegada va de bon de veres, i molt de greu que em sap, *mulier ubèrrima*, haver-t'ho de dir. No és aguantador. El renou de l'alternadora en comparança amb l'escàndol de llurs motos és com el renou de matar una mosca i el tret d'una escopeta. Hi ha dies i també moltes de nits que bot del llit tot regirat. Creu-me, *honorabilíssima dòmina*. A qualsevol hora del dia, el vespre, a mitjanit, de matinada, i per damunt de tot els cap de setmana surten estols de llagots voladors fent un renou tan escalfador que sembla com si el cervell anés a fer un esclafit. No t'en pots avenir, *mon petit anublus aureus* el desgavell d'aquesta gent. Mare de Déu Santa! no és un tro, ni dos, ni tres... és talment com si amollessin magranes de foc una darrera l'altra o com un llarg enfilall de

barrobins. Em faig creus de veure fins on hem arribat. Així són aquests annarots, gent sense por que els agafin i els s'enduguin als caputxins com feien abans amb qualsevol que fes animalades. És tan grossa la cosa i tan ferest l'espant que, fins i tot, unes quiques meves que tresquen i pelluquen voltant ca nostra s'han tornades xorques de tants de trons i d'ensurts. Idò? Són malfactors, gent barruda, folls com si anessin donat boleia. Ningú gossa dir-los res, ni tan sols els batlles i els guàrdies de la porra que se'n van per un altre costat quan els veuen venir. Què puc fer jo tot sol, *regina insulae* si amb una grapada serà que em donessin semblaria un pedaç tocat de magrana? Sé cert que entre ells es posen la mesada per veure qui la fa més grossa. Si ben aviat no hi ha remei, els meus veïnats i jo traurem bus-

ques per saber qui de nosaltres ha d'anar a Brussel·les a parlar amb qui talla el bacallà per posar fi aquest desgavell. *Ad te suspiramus gementes et flentes.*

Stella matutina, tu, magistra summa cum laude, que ens fas gaudir de la nostra joventut, recorda-te'n dels nostres precis perquè aviat siguem alliberats d'aquest aldarull. Oh, *fêmeina gratia plena*, quin miracle seria aquest! Dignes als teus batlles i regidors que no facin figa davant aquests bergantins, que els prenguin llurs màquines infernals. Tu ho pots fer, *vita, spes nostra*, i de segur que ho faràs perquè sinó els atures perdrem l'eina i l'ànima. Volem arribar a vells sense estar tocats del bol, ni ésser sords com una massa, ni tenir les orelles escardades. No és així, *ignola flor romanialis? Totus tuus nunc et semper.*

Germans Leiva

Pare Bartomeu Pou, 2
07003 PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 75 10 28 - Fax: 971 75 05 67

Antonio Marqués, 2
07003 PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 76 34 92 - Fax: 971 75 19 63
www.viajespegaso.com

"la Caixa"

LES MANS AL FOC (XXIII)

PERSONATGE I MODEL

Joan Sorell Adrover

El terme llatí persona té, entre altres significats, el de màscara. Es tracte de la màscara que cobria el rostre d'un actor en exercí un paper en el teatre, sobretot en la tragèdia. Persona és el personatge, i per això els personatges de l'obra teatral són *dramatis personae*. Aquest sentit originari de persona pareix estar de qualche manera relacionat en la significació que es va donar llavors al concepte de persona. S'ha discutit si els grecs tingueren o no una idea de la persona en quan a personalitat humana. La posició que s'adopta al respecte sol ésser negativa, però encara que és cert que els grecs —especialment els clàssics— no elaboraren la noció de persona en el mateix sentit que els autors cristians, es pot presumir que alguns tingueren quelcom així com una intuïció del fet de l'home que transcendeix el seu ésser part dels cosmos o membre de l'Estat-ciutat. Tal podria ésser, per exemple, el cas de Sòcrates, o si m'apureu el d'en Franco.

Així i tot, el terme persona només se sol aplicar a una entitat la unitat de la qual es definible positivament i, a més, amb elements procedents d'ella mateixa. Per contra, el terme individu s'aplica a una entitat la unitat de la qual, encara que compleixa, és definida negativament: quelcom, o qualcú, és individu quan no és un altre individu. La persona no es regeix, com l'individu, pels límits de la seva pròpia subjectivitat.

Jo puc fer constar que, en aquells dies de 1937, en Franco no tenia per a molts la categoria de personatge, pel fet que encara no havia guanyat la guerra, però pels ocupants d'aleshores de l'Ajuntament de Porreres la tenia feia molt de temps. En la sessió ordinària del 22 de març " s'acordà encarregar al pintor sr. Rincón un quadre pintat a l'oli del Cap de l'Estat espanyol

Excm. Sr. Francisco Franco, per col·locar-lo en el lloc preferent del Saló de sessions d'aquestes Cases Consistorials, l'import del qual, de dos-cents vint-i-cinc pessetes seran satisfetes amb càrrec al capítol 6, art. 1 del vigent pressupost.

El model per aquest retrat seria en Franco, i durant molts d'anys aquest personatge seria símbol de tota una sèrie de coses que serà necessari explicar. Estèticament, model és un vocable emprat en varis contextos i amb diversos propòsits. Per un costat, el model estètic pot ser equiparat al que l'artista té en la seva ment com un ideal al qual tracta d'acostar-se el més possible. Finalment, pot ser equiparat a un valor o sèrie de valors objectius o suposadament objectius, que serien els models últims de tota realització estètica.

Èticament —també vitalment i en general, humanament— model designa aquella persona que pel seu comportament i fins i tot per la seva manera de ser el que és —pel seu propi ésser— exerceix una atracció sobre les altres persones. La noció de model en aquest sentit ha estat tractada per varis autors, entre els que destaquen Nietzsche, Bergson i Scheler, i especialment els dos últims. Bergson parla de la cridada de l'heroi, del sant i, en general, de la personalitat moral. Aquests models no exerceixen pressió sobre els seus semblants; la seva manera d'actuar és més que el que es deriva de ésser personalitats cap a les quals s'aspira —i que s'aspira a imitar—. Per això els models pertanyen a les societats obertes. Scheler distingeix entre models (*Vorbilder*) i caps (*Führer*). El model no necessita voler ser model i ni tampoc saber que ho és. La relació entre el model i els imitadors no és conscient: Els models poden ser molts varis; pot tractar-se d'una persona present; d'una personalitat del passat, i fins i tot d'un personatge creat per un poeta. Els models requereixen dels seus imitadors o seguidors una manera de ser, un estat d'ànim o talent i no (com els caps dels seus subordinats) una activitat.

El nou ideal era Franco, un general rebel davant la República al qual molts veien llavors com un salvador de la Pàtria. Posaven molta d'atenció en l'estètica i els nous valors, l'Ajuntament de Porreres iniciava la reforma completa de la Casa Consistorial encarregant primer el retrat que havia de presidir el Saló de Sessions, i això vol dir, que en certa manera començaven la casa per la teulada, però els criteris estètics eren en aquells moments els que dominaven. No hi havia cap lloc per la ètica?.

SOBRE ALGUNES SERVITUDS LINGÜÍSTIQUES

Damià Duran

Altre temps els mallorquins distingíem entre peninsulars, catalans, valencians, forasters i estrangers. Ara tots són immigrants. La paraula immigrant és un cul de sac on hi caben barrejats tots els vinguts de fora. Bé, així ens estalviem haver de precisar alguns defectes i menyspreus dels forasters. Perquè val a dir-ho, abans els forasters en sentit despectiu feien forasterades. Entre nosaltres hi havia forasterets i forasterots, vull dir: tota una gamma de nous residents que abraçava des de la conducta tolerable als insolents, des dels més sociables fins els més descarats. Però com que ara en venen tants...

Per a mi els forasters encara existeixen i són aquells que no s'integren però que endemés són prepotents, volen imposar la seva cultura i la seva llengua. No aprenen la nostra ni en fan cas. "Háblame en castellano" pot ésser la frase d'alguns d'aquests manaires. "Hábleme normal", vet ací una altra forasterada. I això si no t'has d'empassar "no me hable en polaco" com no fa gaire faig sentir comentaven a Manacor. No obstant, fem examen de consciència i preguntem-nos com ens afecta i què feim per evitar-ho.

Pens que s'ha dit moltes vegades que hem de reaccionar amb amabilitat però també amb fermesa, la fermesa de qui es sent segur, que té personalitat, que estima el seu propi país. Però ai las! no va la cosa per aquest camí de l'autoestima. Tan aviat algú ens dirigeix la paraula en castellà canviem de registre, ens oblidam de qui som i quina llengua parlam. O sigui, ens passam a la llengua de Cervantes. Així no respectam la nostra ni facilitam que l'altre l'apregui.

A Manacor hi tenim algun hipermercat on la concurrència parla gaire bé tota ella en castellà. I fins i tot si vols usar el català de Mallorca ets sentit un estrany. Pot ser que el dependent o dependenta que se suposa t'ha d'atendre com cal, et miri com un extravagant que desentona. És a dir: et fan sentir estranger dins ca teva.

No fa gaire, un altre hipermercat d'aquesta creixent ciutat, va repartir un full propagandístic totalment en castellà on hi apareixien tot un seguit d'articles d'oferta. La meva dona, entre d'altres, n'elegí un que titulava: "traseros de pollo, a 1,49 euros". A mi m'agrada anar al mercat o a la plaça de verdures i no únicament com espectador. Mentre caminava cap a l'hiper em preguntava, tot fidel a la meua llengua: ¿com diré "traseros de pollo"? Pot ser anàs bé: "traseros de pollastre", el menys n'hi ficaria una de mallorquina de paraula.

Però no, la dependenta dirà entre si mateixa: Este habla muy mal el castellano". He de cercar les corresponents equivalències. ¿Que volen dir els peninsulars quan amollen la frase: "Te daré una patada al trasero", senzillament: "et donaré una puntada de peu al cul". Conclusió: el "trasero" és el cul, per tant li demanaré: "Dos culs de pollastre". Vaja quina bajanada! no em sona gens això de "dos culs de pollastre". "Se'n riuran de jo". Miraré com ho demanen les dones. Vaig prendre número i mentre esperava, una d'elles s'acosta a la que despatxava: "Posem mig quilo de costella alta, això, i allò i quatre "traseros de pollo". Em deixà igualment a les fosques. Passaren uns moments i aquella venedora cantà el setanta-nou, el meu número. "Què voleu?. En aquell precís instant em vaig sentir auxiliat per una veu, una llum instantània destravà de cop en sec la meua llengua tot dient: Dos darreres de pollastre". Per sort va ser mallorquina i em va entendre. Al-leluia!

No dubto que la solució la va aportar la vella memòria, aquella que s'impregnà durant la meua infància i adolescència del dialecte porrerenc, la parla usual del dia de matances, de quan matàvem a ca nostra un pollastre i en feiem trossos. Però com ara sents a dir "paleta", "loncha", "trasero" i tants d'altres barbarismes, he de confessar-vos els meus dubtes i un cop feta la compra vaig consultar el Diccionari Alcover-Moll i em confirmà que, entre altres significats, els "darreres" eren especialment el cul tot citant dos exemples. Un extret de Contarelles d'en Jordi des Racó: "No hi deu haver qui li tap es darreres amb set flassades". L'altra referència l'havia escrita el canonge de Santa Cirga a la Aurora: "No sabeu fer més que bramar i alçar es darreres".

BM ESPORT - SABATES
Ballester Melià

C/. L'Almoina, 19
07260 PORRERES

Tel. 971 16 82 76
Tel. Part. 971 64 74 21

VOLEIBOL

Antoni Gornals Mesquida

FINALS JOCS ESCOLARS

Un any més, el col·legi Verge de Montis-sion de Porreres participà amb un considerable nombre d'equips a les finals de Mallorca de voleibol. Els partits es disputaren durant el mes de maig al polisportiu de Sant Ferran de Palma i els equips de la vila aconseguiren uns excel·lents resultats.

L'equip aleví masculí estava format per Joan Miquel Blanco, Sebastià Cerdà, Jaume Ferrà, Jaume Julià, Maxi Münzer, Tomeu Sastre i Víctor Leiva. Aquests jugadors guanyaren els tres partits que disputaren (contra l'Esperança A, l'Esperança B i Santo Tomàs d'Inca) i es proclamaren així campions de Mallorca de la seva categoria.

L'equip aleví femení guanyà els quatre partits que disputà (contra Muro, C.P. Migjorn, Manacor i contra el Pedro Poveda a la final) i aconseguí també el campionat de Mallorca de la categoria.

L'equip infantil masculí arribà a la final, que l'enfrontà contra l'escola de Nostre Senyora de l'Esperança, però perderen i quedaren subcampions de Mallorca.

L'equip infantil femení lluità contra l'escola de Bendinat i el C.V. Artà a la fase eliminatòria i guanyà els dos partits. La final, contra el Liceu, va esser molt disputada, i l'equip porrerenc no pogué aconseguir el campionat, quedant també subcampió.

L'equip cadet masculí disputà la final contra l'escola Pedro Poveda i aconseguí una clara victòria per tres sets a zero, proclamant-se campions de Mallorca.

I l'equip cadet femení, que guanyà als equips C.V. Valldemossa, IES Medina Mayurca i Pedro Poveda, es proclamà també campió de Mallorca de la seva categoria.

Enhorabona a tots per aquests excel·lents resultats.

VI MEMORIAL TONI TOUS

Divendres dia 31 de maig horabaixa es disputà al camp municipal d'esports Ses Forques el VI Memorial Toni Tous de voleibol. La participació fou nombrosa i, a més dels equips del col·legi Verge de Montis-sion, hi assistiren el C.V. Vilafranca, el C.P. Sant Joan, el C.V. Sa Pobla, l'IES Lluçmajor, el Pedro Poveda i el Valldemossa. Els diferents equips competiren en les categories Benjamí, Aleví, Infantil i Cadet, pròpies

de la competició escolar. I com ja és habitual, l'equip d'exalumnes del mestre Tous també jugà i guanyà el seu partit contra el col·legi Verge de Montis-sion.

L'activitat acabà en una festa organitzada per l'APA i el col·legi Verge de Montis-sion.

VOLEI-PLAÇA

És el quart any consecutiu que, amb motiu de les festes de Sant Roc, s'organitza el campionat de volei-platja a la plaça. Enguany han estat 33 els equips inscrits, els quals han disputat la fase classificatòria en tres grups d'11 equips cada un. Els dos primers classificats de cada grup i els dos millors tercers jugaran la fase final el dia de Sant Roc horabaixa a la plaça de la Vila.

FUTBOL PLAÇA

Antoni Gornals Mesquida

Dia 17 de juliol horabaixa, a la plaça de la Vila, es jugà un torneig de futbolet 3 x 3 organitzat per la Fundació Reial Mallorca i Part Forana Periòdic Independent i patrocinat per la Caixa Rural de Balears. El torneig s'ha anat disputant pels diferents pobles de Mallorca amb el lema: "juga al teu poble aquest estiu" i hi podien participar nins i nines de 8 a 15 anys. A Porreres els equips participants s'agruparen en dues categories. L'equip campió de la vila de la categoria de 8 a 11 anys fou *Els Cracks*, format per Joan Miquel Blanco, Antoni Gornals Miralles, Joan Francisco Maya i Alexander Moll. El campió de la categoria de 12 a 15 anys fou *Tu ho has volgut* amb Joan Llull, Joan Noguera i Pau Puigròs.

Ambdós equips, guanyadors en el nostre poble, accediran a la fase final que es jugarà al camp de gespa natural de Son Bonet, a Marratxí, durant la darrera setmana d'agost.

Levi's
DIESEL
Avirex
Lee

MANS

L'Almoina, 30 · Tlf. 971 16 84 56
Porreres

AVIA
CAT
AVT
adidas

Programa Hipotecario

EL ÍNDICE DE REFERENCIA
DE UN PRÉSTAMO HIPOTECARIO
ES MUY IMPORTANTE DE CARA AL FUTURO.

POR ESO, BANCA MARCH
LE OFRECE REFERENCIAR SU HIPOTECA
AL ÍNDICE OFICIAL:
EURIBOR HIPOTECARIO

www.bancamarch.es

BANCA MARCH

ESPORT ESPLAI

Carrer d'en Sala, 7
07260 PORRERES

Tel. 971 16 83 13

EVITA EL FOC!

Des del 20 de maig al 15 d'octubre està prohibit:

- Encendre foc a qualsevol terreny forestal o a menys de 500 m d'aquest sense autorització.
- Llençar mistos i lloques des dels vehicles.
- Llençar qualsevol tipus d'objecte que pugui causar un incendi forestal (vidres, papers, petards, coets,...).

www.evitaelfoc.caib.es

AL BOSC, TOT EL SENY ÉS POC

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Conselleria de Medi Ambient

Quatre illes,
un país
cap frontera

ALUMNES DE CINQUÈ D'EGB DEL COL·LEGI VERGE DE MONTI-SION CURS 1974-75 D'ESQUERRA A DRETA I DE DALT A BAIX

FILA 1- Margalida Feliu Serra, Vicens Mari Sasire, Jesús Pintado Castro, Bartomeu Vich Mesquida, Bàrbara Sureda Carbonell, Margalida Roig Cerdà, Margalida Creus Oliver, Eilonor Segura Miró, Maria Blanch Noguera, Bàrbara Mesquida Beltran, Francisca Barceló Mesres, Maria Dolors Inés Manzano.

FILA 2- Margalida Colom Gornals, Maria Bauçà Martínez de la Rosa, Joana Barceló Mora, Apol·lònia Bauçà Julià, Mª Àngels Ribes del Blanco, Margalida Vaquer Sorrell, Francisca Carmona Puga, Esperança Mora Mesquida, Pau Bauçà Garau, Joan Garí Llaneres.

FILA 3- Margalida Barceló Mora, Monserrat Gil Rigo, Margalida Mora Martorell, Maria Mora Llaneres, Margalida Sorrell Adrover, Mª Àngels Ribes Barceló, Júlia Viedma Viedma, Antoni Sorrell Nicolau, Francesc Servera Mora, Joan Barceló Sampol, Catalina Cases Bauçà, Encarnació García Entrena.

MESTRE- Antoni Tous Miralles.

Rectificació

La fotografia de la contraportada del número anterior pertany als alumnes de sisè i no setè, del curs 1974-75 i no del curs 1975-76.

*Fotografies Vidal de Campos
cedida per Vicens Mari i Sasire*